EKONOMİ **Politika**

SAVAŞSIZ SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA İÇİN

500 KURUŞ · YIL 6 · SAYI 2153

SALI 5 HAZİRAN 1979

330 kişinin idam isteğiyle dün başlayan Maraş davasında iddianamenin özeti

"Maraş katliamında başı ÜGD çekti,,

Sanıkların büyük bölümünün MHP yöneticileri tarafından korunduk arı belirtiliyor

Haber Merkezi — Cumhuriyet tarihinin en çok idam istenen ve en önemli davalarından biri niteliğindeki Kahramanmaraş Davası dün Adana Kapalı Spor Salonu'nda başladı. Halka açık olarak yapılan duruşmada salonun kapıları, izleyicilerin, basın mensuplarının, sanık avukatlarının ve sanıkların içeri alınmasından sonra 8.30'da kapandı. 19 Aralık 1978 günü başlayan ve bir hafta süren, yakın tarihin en önemli ve kanlı kitle kırımlarından ve sağ ayaklanmalardan biri olan Kahramanmaraş olayları davasının başlamasının MHP çevrelerinde büyük huzursuzluk yarattığı bildiriliyor.

DURUŞMA BAŞLIYOR

Tutuklu, tutuksuz sanıklar sanık avukatları, müdahil avukatlar, gazeteciler ve izleyiciler yerlerini aldıktan sonra mahkeme heyeti salona girdi.

Yargıç Kıdemli Albay Hikmet Hacımirzaoğlu saat 10.00'da yargılamayı başlattı.

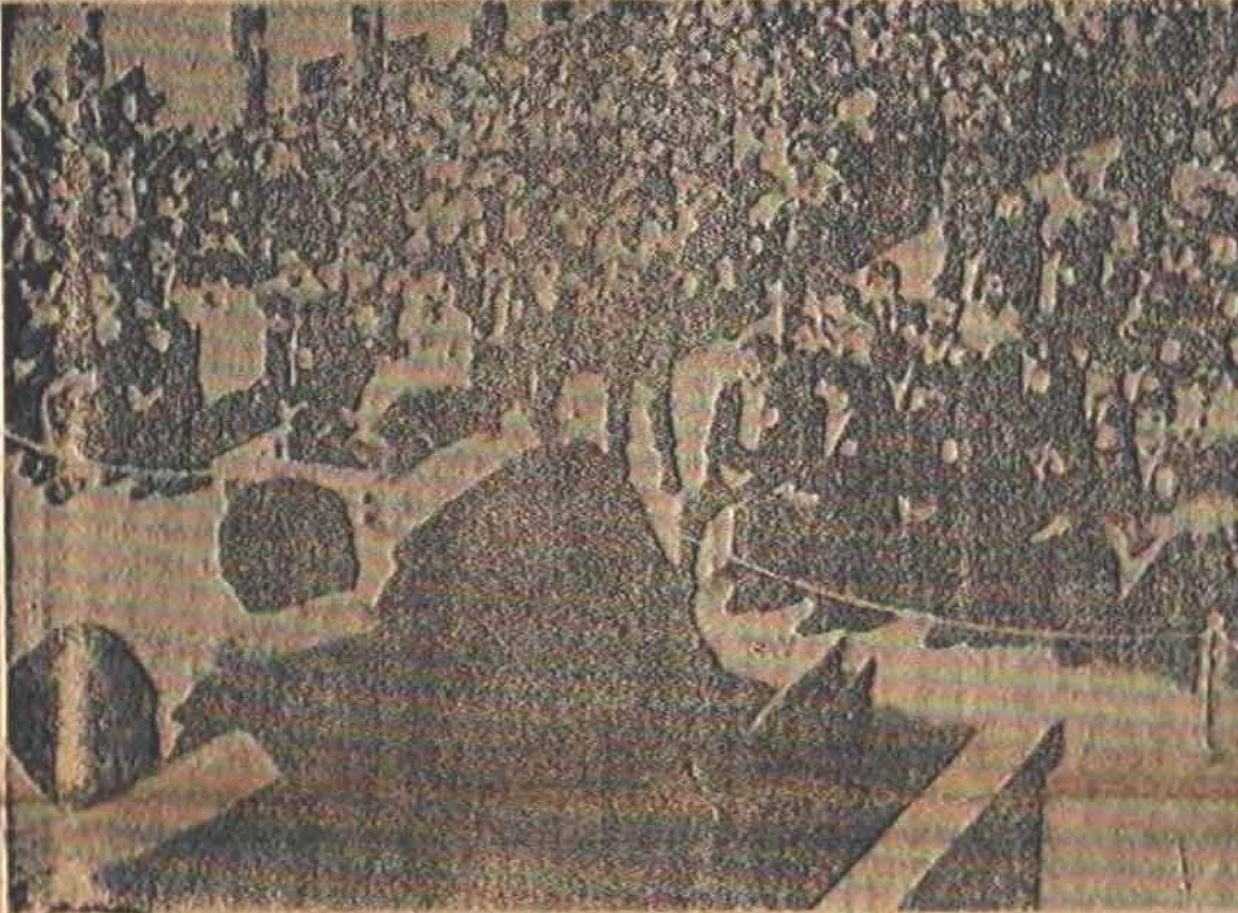
Öğleden sonraki oturumda 803 sanıktan 250'sinin kimlik saptaması tamamlandı.

Dünkü duruşmaya saat 17.40'da son verildi ve mahkeme başkanı Hakim Kıdemli Albay Hikmet Hacımirzaoğlu duruşmaya bugün saat 08.00'de devam edileceğini bildirdi.

Tutuklu sanıklar, duruşmadan sonra Gençlik Stadyumuna ve buradan askeri araçlarla, sıkı güvenlik önlemleri altında tutukevine götürüldü.

İddia makamında yeralan Deniz Hakim Ön Yüzbaşı Özcan Özkan, duruşmanın bu bölümünde sözalmış ve 353 sayılı Türk Ceza Mahkeme Usu

(Devamı Sa. 7. Sü. 1'de)

Adana'da bugün başlayan Kahramanmaraş toplumsal olayları davası, sıkı güvenlik önlemleri altında yapıldı. Fotoğraflarda sanıklar, askeri savcılar ve mahkemeyi izleyenler görülüyor.

142. madde bugün Anayasa Mahkemesi'nde

Haber Merkezi — İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin TCK'nın 142. maddesinin iptali istemiyle yaptığı ikinci başvurunun ilk incelemesi bugün Anayasa Mahkemesinde görüşülüyor. Davanın bütün hakkındaki görüşmenin ise adli tatilin sonuna kaldığı bildiriliyor.

Bilindiği gibi, İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi, TKP Program davasında Ürün Yayınevi sorumlularının yargılanması sırasında sanık avukatlarının 142. maddenin Anayasaya aykırı olduğu iddialarını ciddi bulmuş ve maddenin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuş, ancak Anayasa Mahkemesi başvurunun eksikliği ve

(Devamı Sa. 7. Sü 8'de)

Demirel yumuşama gayretinde

AP bildirisine Genelkurmay tepki gösterdi

● AP Başkanlık Kurulu bildirisi ile bir süre önce MHP'nin yayınladığı ve tahkikata neden olan bildiri arasında paralellik bulunduğu bildiriliyor

Ankara (POLİTİKA) — AP Başkanlık Kurulunun önceki gün yayınlanan ve doğrudan doğruya Cumhurbaşkanı Korutürk'ü hedef alan demeci AP'nin yeni bir bağımsızın bakan yapılmasından büyük kızgınlığa kapılması şeklinde yorumlandı. CHP Genel Sekreter Yardımcısı Ankara Senatörü Uğur Alacakaptan «bildiri baştan aşağı kızgınlık, sinirlilik ürünü. Söylenmeyecek sözlerle dolu» derken AP'de Demirel'e muhalefet yapmakla tanınan bir parlamenter «herkes ateşle oynuyor» şeklinde konuştu.

Öte yandan AP Genel Başkanı Süleyman Demirel dün bir açıklama yaparak bir

(Devamı Sa. 7. Sü. 7'de)

Seydişehir'in perde arkası -2

Saldırı sonucu CHP binasının içi taşlarla doldu

Türk Metal MKE'den cesaret alarak saldırıyı başlattı

Mehmet BARAK

Türk-Metal'in MKE'de Çalışma Bakanlığı'nın himmetiyle İrade Beyanı'nı «kazanınca» bitti kanlandı. Seydişehir'e de yüklenince, düşecek sandılar. 23 Mayıs saldırılarının temelinde bu gerçek yatıyor. Öte yandan Türk Metal'in 23 Mayıs'ta giriştiği ve ertesi gün de

(Devamı S. 7 Sü. 6'da)

MHP Genel İdare Kurulu üyeleri bugün ağır ceza'da yargılanacak

Ankara (AA) — Yetkilerin Sıkıyönetime devredilmesini içeren bir bildiri yayınladıkları gerekçesiyle, MHP Genel İdare Kurulu üyeleri hakkında açılan soruşturma tamamlandı. Savcılığın aldığı karar uyarınca, MHP Genel İdare Kurulu üyelerinin duruşma-

(Devamı Sa. 7. Sü. 6'da)

Demirel Christopher'in sözleriyle ilgili ABD'den bilgi istedi

Ankara (ANKA) — AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in, ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Warren Christopher'in «Türkiye'deki muhalefeti daha sorumlu bir tutuma girmeye davet ettiği» konuşmayla ilgili olarak Ankara'daki ABD yetkililerinden açıklama istediği öğrenildi.

Bildirildiğine göre, AP Genel Başkanı, son basın top-

(Devamı S. 7. S. 6'da)

Sorguda isim veren komandolar korkuyor

● MHP Genel Merkezinde Sadi Somuncuoğlu'ndan emir alarak silahlı saldırı düzenlediklerini söyleyen komandoların can güvenliği olmadığı gerekçesiyle işyerleri değiştirildi

Ankara (Politika) — MHP Genel Merkezinde Niğde Milletvekili Sadi Somuncuoğlu'ndan aldıkları emirle işçilere silahlı bir saldırı düzenledikleri ve işçi Şenol Güler'i tabancayla sırtından vurdukları bildirilen komandolar, «Can güvenlikleri kalmadığı» gerekçesiyle bir başka işyerine atandılar. Danıştay kararıyla geri dönen İmar ve İskan Bakanlığına bağlı Prefabrik Ahşap Elemanları Başmühendisliği Müdürü MHP eğilimli Mustafa Uğur tarafından Etlik'te kurulu Prefabrik Beton Elemanları Başmühendisliğine atanan komandolardan Bedri Yılmaz, Eyüp Özmen, Metin Kurt, İlyas Yüksel ve Ahmet Alan'ın isimleri saldırıdan dört gün sonra yakalanan Mehmet Uçar'ın verdiği ilk ifadede açıklanmıştı. Olay sırasında işyeri puvantörleri kart basmadan kaçan faşistlerin isimlerini saptamışlardı.

İmar ve İskan Bakanlığına bağlı Prefabrik Ahşap Elemanları Başmühendisliğinde 2 Nisan 1979 günü işçilere silahlı bir saldırı düzenlenmiş, Şenol Güler adlı işçi sırtından vurulmuştu. Saldırıya katılan Yaşar Güven adlı komando, işçiler tarafaından silahıyla yaka-

(Devamı Sa. 7. Sü. 4'de)

Bursa'da bir kişi öldürüldü iki kişi yaralandı

Haber Merkezi — Yeşildağspor Kulübüne kimlikleri belirsiz kişilerce açılan ateş sonunda Hüseyin Kurtuluş adlı kişi öldü, Bursa Eğitim Enstitüsü öğrencilerinden İhsan Esen ağır, Kadri Bayraktar hafif yaralandı.

Polisten alınan bilgiye göre, önceki gün saat 23.00 sıralarında Selamet Mahallesindeki Yeşildağspor Kulübüne kimlikleri belirsiz kişilerce ateş açıldı. Ateş sırasında hiçbir örgüte üye olmadığı söylenen Hüseyin Kurtuluş, tabanca kurşunlarına hedef oldu. Bursa Eğitim Enstitüsü öğrencilerinden ve ilerici olduğu bildirilen Kadri Bayraktar tabanca ile hafif, aynı okul öğrencisi İhsan Esen ise ağır yaralanarak Bursa Devlet Hastanesinde tedavi altına alındılar.

BİR KAHVEHANE BASILDI

Öte yandan yine Bursa'da Yıldırım Mahallesi Kurtuluş Caddesindeki bir kahvehane yirmi kişilik grubun saldırısına uğradı. Kimlikleri henüz belirlenemeyen kişiler kahvehanede oturan Nurettin Öztürk, Ozman Akın, İbrahim Delikanlı ve Ali Nar'ı dövdüler. Yaralı-

(Devamı Sa. 7. Sü. 5'de)

Fuel-oil yerine kömüre öncelik verilmesi istendi

Ankara (ANKA) — Başta fuel-oil olmak üzere petrol ürünlerini enerji hammaddesi olarak kullanan tüm tesislerin, hazırlanacak bir plan dahilinde kömüre dönüştürülmesi istendi.

YENİ BİR PLAN YAPILACAK

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve Petrol Ofisi yetkililerinden edinilen bilgilere göre hazırlanacak uzun dönemli bir enerji planıyla, başta kömür olmak üzere birincil ve ikincil enerji kaynaklarının üretimine hız verilmesi ve sanayinin enerji girdisi olarak fuel-oil'in yerine süratle bu kaynakların ikamesi zorunludur.

Dış politikadaki son durum değerlendirildi

Ankara (ANKA) — Başbakan Bülent Ecevit, Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün ve bazı yüksek düzeyde askeri yetkililerin katıldıkları «dış politikada durum değerlendirmesi» toplantısı Başbakanlık konutunda yapıldı.

Saat 19.00'da başlayan toplantıda dış politikada ortaya çıkan son gelişmeler ve 15 Haziran'da başlayacak toplumlararası görüşmeler öncesinde, bugün Ankara'ya gelecek olan Rauf Denktaş'ın ziyareti konularının ele alındığı ifade edildi.

ÇUK

Şah'a arkadaş...

Nikaragua'da ABD kuklası Somoza yolcu. Tüyebilirse, Şah gibi sığınacak yer arayacak.

Şah deyince insanın aklına, «Somoza'yı da önce ABD sonra karısı mı terk edecek» sorusu geliyor...

A.Ş.

Nikaragua'da genel ayaklanma başladı

● Uzun zamandır diktatörlüğünü sürdüren Somoza'nın kuvvetleri zor durumda

● Çarpışmalara Uluslararası Tugayların da katıldığı bildiriliyor

Dış Haberler Servisi — Somoza diktatörlüğüne karşı çarpışmaların sürdüğü Nikaragua'da genel ayaklanma dün başladı. Sandinist Cephe'nin radyosundan yapılan çağrıyla başlayan genel ayaklanmanın bütün ülkeyi kapsadığı, başkent Managua'dan ülkenin güneyindeki Kosta Rika sınırına, kuzeydeki bölgelere kadar tüm bölgelerde ilerici güçlerin saldırıya geçtikleri bildiriliyor.

Çarpışmalarda, İspanya iç savaşında olduğu gibi uluslararası Tugaylar da görev alıyor. Bölgedeki tüm ülkelerden gelen ilericilerin Somoza kuvvetlerine karşı savaşa girdikleri haber veriliyor.

Bu arada kanlı Devlet Başkanı Somoza, bir yandan Sandinist Cephe'nin saldırısının genel nitelik kazandığını itiraf ederken, öteyandan da oğlu Albay Anastasio'yu ABD'ye yeni savaş uçaklarını almaya gönderdi. Çarpışmaların en yoğun olduğu bölgeye gidip Ulusal Muhafızlarının moralini yükseltmeye çabalayan Somoza'nın büyük bir telaş içinde olduğu kaydediliyor.

Somoza birliklerinin İsrail'den alınan T-33 uçaklarını savaşa sürdükleri, buna karşın Sandinist Cephe'nin saldırılarını durduramadıkları öğrenildi.

Çarpışmalar konusunda düzenli bilgi veren Sandinist Cephe'nin yayın organı «Radio Sandino», en yoğun çarpışmaların Kosta Rika sınırındaki Ostinal kenti civarında odaklaştığını bildirdi ve tüm halkı ABD emperyalizmine ve onun kuklası Somoza rejimine karşı direnmeye çağırdı.

(Devamı Sa. 7. Sü. 1'de)

IMF'ye Paris'te niyet mektubu veriliyor

● Varılan anlaşmaya göre, Türkiye ile IMF arasında uygulanacak politikada mutabakat sağlanacak

Paris, (ANKA) — Türkiye'nin 1979 ve 1980 yıllarında izleyeceği ekonomik politikaları düzenleyen niyet mektubu hafta sonuna kadar IMF'ye sunuluyor. ANKA muhabirinin edindiği bilgiye göre, uygulanacak ekonomi politikaları konusunda Türk ve IMF heyetleri arasında uzlaşma sağlandı. Yetkililer, teknik ayrıntılar üzerinde çalışıldığını ve görüşmelerin hafta sonuna kadar tamamlanacağını ifade ediyorlar.

Türkiye'nin sunacağı niyet mektubu üzerinde IMF yönetim kurulu'nun haziran ayının son haftası içinde yapılacak toplantıda, Stand-By düzenlemesi kararı vermesi bekleniyor.

UYGULANACAK EKONOMİ POLİTİKALARI

Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu, Paris'teki görüşmelerin hızla sonuca yaklaşması üzerine, Türkiye'ye dönüşünü geciktirdi ve Paris'te kaldı. Ziya Müezzinoğlu'nun niyet mektubunu Paris'te imzalayacağı bildiriliyor.

(Devamı Sa. 7. Sü. 3'de)

İtalya'da büyük partiler oy kaybına uğradı

Roma (AA) — İtalya'da pazar ve pazartesi günü yapılan genel seçimlerin ilk sonuçları, iki büyük parti — Hıristiyan Demokratlar ile Komünistlerin — oy kaybına uğradığını, buna karşılık merkezci partilerin bazı ilerlemeler kaydettiğini gösterdi.

Seçimler böyle bir sonuçla kesinleştiği takdirde, hiç bir parti tek başına iktidar olamayacağı için İtalya yeni bir siyasi bunalıma sürüklenebilecek.

Bu arada sosyalist

(Devamı S. 7. S. 5'de)

Türkiye - Macaristan ekonomik işbirliği çalışmaları başladı

Ankara (A.A.) — Sanayi ve Teknoloji Bakanı Orhan Alp başkanlığındaki Türk heyeti ile Ağır Sanayi Bakanı Pal Şimon başkanlığındaki Macar heyeti arasındaki «Ekonomik İşbirliği Karma Komitesi» ikinci dönem toplantısı, dün saat 10.00'da başladı.

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Alp, karma komite toplantısını açarken yaptığı konuşmada, «iki ülke arasındaki ticaret hacminin 1978'de bir önceki yıla oranla iki misli artarak, 71 milyon 616 doları aştığını» söyledi.

Politika'da

Sanat-Edebiyat-Kültür

Bugün 4. Sayfamızda

Haftada bir
AHMET KARDAM

Zaten inecektim

Bu satırları yazdığım sırada, IMF ile Türkiye Hükümeti arasındaki görüşmeler sürüyordu. Ama öyle anlaşılıyor ki, IMF o uğursuz yeşil ışığını yakacak.

Şimdi herkes soruyor, bu 1 milyar 750 milyon dolarlık borç karşılığında hükümet hangi koşulların altına imza atıyor. Paris'te yapılan toplantıda OECD ülkeleri yüksek miktarda borç vereceklerini açıkladıktan sonra, Maliye Bakanı Müezzinoğlu bir konuşma yapmış. Ecevit Hükümetinin «kemerleri sıkma» politikasına değinerek, şöyle demiş:

— Daha da ileri gitmek kararını verdik.

Bu sözler Ecevit Hükümetinin IMF'nin dayattığı koşullar karşısında kesin teslim bayrağını çektiğini ilan ediyor.

Ecevit hükümeti, iktidar olduğundan beri IMF'nin kapısını aşındırıyor. IMF'de baştan beri dayattığı koşullarda hep direndi. Hükümet ise bu koşullar karşısında adım adım geriledi, boyun eğdi. Şimdi artık IMF'nin itiraz edeceği birşey kalmadı. Yoksa 1,5 yıldır yeşil ışık yakmayan IMF, şimdi Sayın Ecevit'i daha çok üzmemek için vermiyor milyonları.

IMF'nin dayattığı koşullar nelerdi?

— Kalkınma hızı düşürülecek.
— İşçi ücretleri ve köylüye ödenen taban fiyatları düşük tutulacak.
— Devlet sektörünün ürettiği tüketim mallarına zam yapılacak.
— Yerli büyük sermaye ve yabancı sermaye desteklenecek.
— Türk Parasının değeri düşürülecek.
— Hükümet aldığı kararları borç veren devletlere danışarak uygulayacak.

İşte Ecevit Hükümeti adım adım bu koşullara boyun eğdi.

Kalkınma hızı sıfıra yaklaştı. Açık işsizlik yüzde 20'yi buldu. 1978 yılında 37 binden çok işçi toplu olarak işten çıkarıldı. Bu toplu işten çıkarmalar sürüyor.

Ücret artışlarını frenlemek için Türk-İş'le «Toplumsal Anlaşma» yapıldı. 1979 yılı, toplu sözleşme yılıdır. Bu yıla sıkıyönetimle girildi. İşçi sınıfının ve emekçilerin yığınsal çıkışları yasaklanıyor. İlerici örgütler kapatılıyor, taban fiyatları komik düzeylerde tutuluyor.

Fiyat artışları geçen yıl yüzde 60'ı geçti. Zamlar birbirini kovalıyor. Enflasyon yıl sonuna kadar yüzde 70'i geçecek.

1978 yılı yerli ve yabancı tekeller için altın yılı oldu. Türk parasının değeri düşürüldü. Şimdi hükümet yüzde 70 ile yüzde 100 arasında yeni bir devalüasyona «evet» diyecek.

Ve Maliye Bakanı, Paris'te 1 milyar 456 milyon doları masanın üzerinde görünce, «tamam» diyor:

— Daha da ileri gitmek kararını verdik.

Ama hükümet yalnızca IMF'nin koşullarına teslim olmakla kalmadı. Savaş makinesi NATO'nun da koşullarına teslim oldu. ABD Türkiye'den yeni üsler istiyor. U-2 casus uçaklarının Türkiye üzerinden uçmasını istiyor. Türkiye'nin Arap ülkelerine karşı İsrail'den yana tavır almasını istiyor.

U-2 uçakları konusunda Başbakan Ecevit, zaten temelde bir itirazının olmadığını söylemişti.

— Siz Sovyetler Birliği'nin Türkiye'yi açıkça protesto etmeyeceğini garanti edin, sonra istediğiniz casus uçağını uçurun, demeye getirmişti.

NATO Genel Sekreteri Luns Türkiye'ye yüksek tutarda borç verilmesinde NATO'nun ağırlığını koyduğunu söylüyor. ABD Hükümeti, Demirel'i küplere bindirme pahasına, Ecevit hükümetini açıkça destekleyeceğini bildiriyor. Bütün bunların bir karşılığı var elbet.

Geçtiğimiz Cumartesi günü gazetelerde Sayın Ecevit'in bir açıklaması vardı. Başbakan Ecevit bu açıklamasında özetle şöyle diyor:

— Bizim razı olduğumuz koşullar, ekonomik durumumuzun zaten gerekli kılacağı önlemlerdi. Yoksa Türkiye'ye herhangi bir siyaset dayatılması söz konusu olamaz.

Başbakan Ecevit, eşeğinden düşen Nasreddin Hoca'nın «Ben zaten inecektim» demesi gibi, kendisine oy vermiş işçi ve emekçi yığınlara, ilerici güçlere dönüyor, gözleri yerde:

— Ben zaten inecektim, diyor.

FORUM

«MİLLİ YATIRIM BANKASI»
KURTULUŞ ŞARKISI

Bir banka kurmaya kimsenin
itirazı yok elbet...
Para babadan kalmazsa eğer
Bir yolunu bulup «kazanmalı»
Bunun için tabancadan, bıçaktan iyisi
Elbette hisse senetleri.
Ama bir şey kaçınılmaz belâ
Kuruluş sermayesi.
Para yoksa eğer
Çalmadan nerden bulmalı?
Yemeyelim şimdi birbirimizi!
Nerden gelirki diğer bankaların suyu?
Vardır elbet bir kaynağı.
Vardır elbet bir kurbanı.

Bertolt Brecht (*)

Banka Banka dedIğimiz...

Sedat ÖZKOL
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANI

Üçüncü Ecevit Hükümeti'nin Başbakan Yardımcılarından Devlet Bakanı Faruk Sükan, 22.12.1978 tarihli basın toplantısında «Türkiye Bankacılık Sistemi» ile ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapıyordu: «TÜRKİYE'DEKİ BANKALAR SİSTEMİ, EKONOMİMİZE, İKTİSADİ VE SOSYAL KALKINMAMIZA HIZ VERECEK YERDE; BÖLGELER ARASINDAKİ DENGESİZLİKLERE, MİLLİ GELİRİN DAĞILIMINDA AKSAKLIKLARA VE ÇAĞIMIZIN HEDEFİ OLAN SOSYAL ADALETİN SAĞLANMASINDA İMKANSIZLIKLARA VESİLE OLMAKTADIR.»

Bu ana değerlendirmeden sonra Sükan şöyle diyecekti: «Yaptığım çalışmalar göstermiştir ki, Türk Banka Sistemi bozuktur. Birçok yolsuzluklar, bu bozuk sistemden kaynaklanmaktadır. Banka sistemimizdeki bozukluklar yüzünden büyük ve haksız kazançlar elde edilmektedir. Banka sistemimizdeki aksaklıklar kalkınmamızı engelleyecek boyutlara ulaşmıştır. Bankalar vasıta kılınarak yapılan suistimaller, basına ve kamuoyuna yansıdıkça, vatandaşın vicdanında son derece de haklı tepkiler doğmaktadır.»

Görülüyor ki 1970'ler sonunda değil sadece «aşırı solcular», varolan sömürü düzenini iktisadi olarak savunan «sorumlu sağcılar» da Türkiye Bankacılık Sistemi'nin asalak - sömürgen bir yapı oluşturduğunu kabul ve itiraf etmek zorunda kalıyorlar. Daha açıkçası, ülkemizde uluslararası finans kapitalin uzantısı olarak ekonomik ve dolayısıyla politik egemenliğin sahibi yerli işbirlikçi tekelci sermayenin giderek artan baskısı altında kıvranıp duran tekel dışı burjuvazinin bir kısmının acıklı feryatlarını dile getirmektedir Sn. Sükan.

Aynı «tarihi» basın toplantısında şu gerçekler de açıklanacaktı: «1977 yılı sonundaki duruma göre ülkemizde 1'i emisyon bankası, 4'ü kalkınma ve yatırım bankası, 8'i ihtisas bankası, 5'i yabancı banka ve 26'sı da ticari banka olmak üzere 44 banka bulunmaktadır. 118 bin kişinin çalıştığı 44 bankadan oluşan banka sistemimizin 1977 yılı sonunda toplam mevduatı 243,6 milyar liraya, toplam kredileri de 231,4 milyar liraya ulaşmıştır. Bu rakamlara T.C. Merkez Bankası Kalkınma ve Yatırım Bankalarının mevduat ve kredileri dahil değildir. Bunlar da dahil edildiğinde görülecektir ki, ÜLKEMİZİN MALİ SİSTEMİNE KAYNAK VE KREDİ OLARAK BANKA SİSTEMİ EGEMENDİİR.»

AİLE BANKALARI NEDİR?

Demek ki, Türkiye ekonomisi ve dolayısıyla politikası bir avuç tekelci bankanın egemenliği, diktası altındaydı, ve bu güç, ülkemizin zenginliklerinin yine bir avuç parababasının emrine verilmesi amacıyla biçimlendirilmiş, oluşturulmuştu. Bu temel gerçeği, Dr. Sükan şu şekilde dile getirecekti: «Ülkemizde kredilerin kişiler arasındaki dağılımında büyük dengesizliklerin bulunduğu, toplumun «azınlık» diye niteleyebileceğimiz bir kesimi kredilerden aslan payı alırken, toplumun büyük kesiminin krediler den aldığı payın son derece yetersiz olduğu ve bu durumun çeşitli nedenlerden kaynaklandığı açıktır. Bu nedenlerin en önemlileri özel sektör ve kamu sektörü bankalarından oluşan Türk banka sistemindeki bankaların özel durumlarıdır. Daha açık bir deyişle ÜLKEMİZDEKİ ÖZEL BANKALARIN BİRER «AİLE BANKASI» DURUMUNA DÖNÜŞMÜŞ OLMALARI devlet bankalarının ise hemen hemen hepsinin kanunlarla tespit edilmiş birer fonksiyonları bulunduğu halde bu fonksiyonlarını gereğince yerine getirmemeleri, kredilerin kişiler arasında adaletsiz bir biçimde dağılmasına neden olmaktadır.»

Demek ki Türkiye'de «özel» bankalar, AİLE BANKASI olarak faaliyet gösterirlerken, kamu bankaları, kendilerine kanunlara göre verilmiş bulunan işlev ve yükümlülükleri bir kenara bırakarak AİLE BANKALARI'nın, dolayısıyla da, bir avuç parababasının yardakçısı, işbirlikçisi, destekleyicisi haline gelmiş, hatta bu AİLE BANKALARI ile bütünleşme yoluna girmişlerdir.

Dr. Sükan'ın basın toplantısında AİLE BANKALARI ile ilgili olarak ayrıntılı ve çarpıcı bilgiler verilecekti: «Kredi düzeninde etkinlikleri büyük olan özel bankaların büyük bir kısmının sermayelerine birer aile egemendir. Meselâ Akbank'ın 600 milyon lira olan sermayesinin %80.8'ine Sabancı Holding ve Sabancı Ailesi sahiptir. Sapmaz Holding ile birlikte bu oran %94'e ulaşmaktadır.

Bir diğer büyük banka olan Garanti Bankası'nın 300 milyon lira olan sermayesinin %54.8'i Koç Holding, %24.4'ü yine Sabancı Holding ve %9.2, si de Sapmaz Holding tarafından temsil edilmektedir.»

Öte yandan Türkiye'deki banka-holding birlikteliği, yine Dr. Sükan tarafından şöyle açıklanacaktı: «Bu aileler genellikle birer holding, yani şirketler topluluğuna da sahiptirler. Uygulama göstermiştir ki özel bankaların sermaye ve idarecilerine egemen olan bu aileler, halkın tasarruflarından oluşan kaynaklarını yine kendilerine ait şirketlere kredi olarak kullandırmaktadır. Bu tür kullanımda özel bankaların yararlandıkları en önemli yasal dayanak da 7129 sayılı Bankalar Kanunu'dur. Bu kanunun 38 inci maddesine göre, bankalar sermayelerinin %25'inden fazlasına sahip oldukları şirketlere herhangi bir kayıtlama olmadan, sınırsız kredi açabilmektedir. Oysa diğer kişilere açılacak krediler bankaların sermayelerinin %10'u ve %25'i ile sınırlıdır. Bu kanun maddesi ile özel bankalarımız kendi şirketlerine sınırsız kredi kullandırma imkânını yıllardır kullanmışlar ve kredi düzenindeki bu adaletsiz dağılıma neden olmuşlardır.»

ORTA SERMAYE GRUPLARI YUTULUYOR

Bu gerçekliğin örnekleri ise açıkça ortadaydı: «Bazı özel bankaların sınırsız ve sorumsuz kredi dağıtmaları, bu bankaların sermaye ve yönetim bakımından el değiştirmelerine vesile olmuştur.

Meselâ «AİLE BANKASI» niteliğinde olan İstanbul Bankası, mevduat, sermaye ve ihtiyatlarından oluşan kaynaklarının %48'sini, yani yaklaşık yarısını, kendi şirketlerine kredi ve sermaye olarak kullandırmış, tahsis etmiştir.

Bu örnekleri artırmak mümkündür. Bu da göstermektedir ki kredi düzenindeki özel bankalar sermaye yapılarının ve bazı yasal dayanakların sonucu olarak topladıkları mevduatlarla Merkez Bankasından sağladıkları reeskont imkânlarından oluşan kaynaklarını öncelikle kendi şirketlerine kullandırmaktadır.»

Böylesine bir gelişme ise, küçük ve orta sermaye gruplarının tekelciler tarafından yutulması, yokedilmesi ile eşdeğerlidir ve bu gerçeklik Başbakan Yardımcısı tarafından şu şekilde dile getirilmektedir: «Bu durum, yani büyük bankalardan orta ve küçük işletmelerin yeterince kredi sağlayamamaları, Anadolu'daki bazı mahalli bankaların sermayelerinin ve dolayısıyla yönetimlerinin ele geçirilmesine yönelik çabaları artırmıştır. Öylesine ki bugün artık bazı mahalli bankalar bile bazı sermaye grupları ile bazı aile şirketleri ile bütünleşmiş bulunmaktadır. Meselâ Eskişehir Bankası (Zeytinoğulları), Elazığ İktisat Bankası (Acarerler) gibi.

Türkiye'de tekellerin ekonomik gücünün giderek artışı ise politik egemenliğin de bir avuç parababasının eline geçmesi, bir finans oligarşisinin oluşması demektir. Bu gerçeklik yine Dr. Sükan tarafından şöyle tanımlanıyor:

«Bazı özel bankaların sermaye ve yönetimlerini elinde bulunduran şahıslar ve aile grupları, kendi sınai ve ticari kuruluşlarına kolaylıkla kredi sağlamakta; bunlar diledikleri alanlarda istihsal ve pazarlamayı kendi çıkarları doğrultusunda tanzim etmektedirler. Hatta iktisadi imkânları ellerinde bulunduranlar, siyasi iktidarlara da tesir icra etmektedirler. Bir manada, iktisadi iktidar, siyasi iktidara dönüşmektedir.»

Daha önce de belirttiğimiz gibi, bu yadsınamaz gerçekler, «aşırı solcular» tarafından değil, Devletin tüm araştırma ve değerlendirme olanaklarına sahip bir Başbakan Yardımcısı tarafından dile getirilmiş bulunuyor. Artık ülkemize, uluslararası tekellerle içiçe ve devletle bütünleşerek işlev gören bir yerli tekelciler zümresinin egemen olduğunu kimse gözardı edemiyor. Önemli olan bu saptamadan sonra tekellerin ekonomik ve politik baskısı altında kıvranan işçi ve emekçi yığınlarını, tüm çalışanları, gençliği, memurları, öğretmenleri, teknik elemanları, serbest meslek sahiplerinin büyük bir bölümünü, topraksız ve az topraklı köylüleri, hatta orta köylülerle tekel dışı sermaye sahiplerini anti-tekel, anti-emperyalist, anti-faşist bir cephede bütünleştirmek, biraraya getirmek; tüm demokrasi güçlerinin eylem birliğini sağlamak, sağlayabilmektir.

Not: (Bertolt Brecht. Yarının Büyüklerine Şiirler. Çeviren Mutlu Parkan. Gözlem yayınları. İstanbul 1976. s. 42)

yorum
OYA BAYDAR

AP'nin tehdidi

ŞU burjuvazi ve onun has sözcüleri var ya! Aslında bir dediklerine inanmayın. Onlar sözde bayrağa saygı mitingleri yapar sonra vatanı düşmana peşkeş çekerler. Onlar her ağızlarını açtıkça «Devlet» der, Devlete toz kondurmaz, «son Türk Devleti»nin üzerine titrer, «Devlet elden gidiyor» diye feryad eder, sonra devletleştirme dediniz mi aslan kesilir, devletleştirmelerin en büyük düşmanı olurlar. Aslında bayrak derken de, Devlet derken de özünde hep «kâr» «çıkar», «sömürü» demektedirler. Bayrağa sahip çıkmak, tekellerine almak isterler. Çünkü onlar için bayrak bile bir ticaret ve sömürü metaıdır. Devlete, kendi sınıf egemenliklerinin baskı aracı olarak kanat gerer, ama çıkarlarının darbe yemesi anlamına gelen bir devletçilik karşısında kirpileşiverirler.

İŞBİRLİKÇİ tekelci burjuvazinin has sözcülerinden Demirel'in AP'si şimdi de işine geldi mi toz kondurmadığı bir makama, en ağır biçimde saldırıyor. Şimdi hedef Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Korutürk. AP Başkanlık Divanı tarafından yani bu partinin en yetkili kuruluşu tarafından, «dibinde hile bulunan bir işe karışmakla», «tarafsızlığı yitirmekle» suçlanıyor ve sonra da tehdidi savuruyor Demirel'in AP'si: «Bundan sonra dökülecek kanların, akacak gözyaşlarının çekilecek çile ve ızdırabın sorumluluğundan Cumhurbaşkanı'nın da kurtulması mümkün değildir.»

PEKİ AP'ye göre Cumhurbaşkanı'nın suçu neymiş? Basit: Hükümetten istifa eden MHP eğilimli Akova'nın yerine AP'den bir süre önce ayrılmış bağımsız Hasan Korkut'un atanmasını onaylamak. Kızılca kıyamet bu konuda kopuyor.

BU kıymetin, bu biraz kendinden geçmiş ve Türkiye'deki çeşitli güçleri hesaba katmaz olmuş tavrın altında asıl yatan, AP'nin, hükümetin bu günlerde düşeceğine kesinlikle inanması, bu yolda, MHP ile birleşen plan ve komplolarda kesin payının olması. Yani AP ve MHP, bu hükümeti düşürüp yerine, çok daha gerici, faşist darbe olmasa bile, en azından maocuların da önermekte birleştikleri «milli» veya «geniş tabanlı» hükümet getirmek için her türlü planı kurmuşlar, bu planlarda epeyce de yol almışlar. Kendi adamlarının iplerini çekerek, kimisini istifa ettirip, kimisini ortaya sürüp havlatıp, kimisini saldırı, cinayet düzenletip planlarını uygulamaya koymuşlar. Ama gel gör ki, Cumhurbaşkanı bu planlara katılmamış. Pişmiş aşlarına su katmış açıkçası.

VAY sen misin yapan! o andan itibaren ne sık sık kullandıkları ve sözde sahip çıktıkları Cumhurbaşkanlığı yüce makamı kalır, ne kendi deyimleriyle «mukaddes mevkileri» kalır. AP'ye göre Cumhurbaşkanı suçludur.

PEKİ AP, Korutürk'ü böyle pervasızca hedef seçerken asıl amacı nedir? O da açık ve basit: Ortalığı biraz daha karıştırmak, ordudan hükümete, siyasal çevrelerden diğer etkin odaklara kadar hepsine çomak sokmak. Çünkü AP ve şemsiye altında palazlanmış MHP'ye göre kargaşada umut vardır. Bugün buradan, yarın şuradan karıştırırsın işleri, ve belki doğacak boşluktan yararlanabilirsin. Gün ola, harman ola.

İŞTE hesap bu. Bu hesap tutar mı, döner mi? Bunu belirleyecek olan asıl güç, Türkiye'de demokrasiden yana tüm kesimlerin, tüm güçlerin, bu asgari ortak nokta etrafında birleşmeleri, gericiliğin karşısına tek bir yumruk gibi çıkmalıdır.

BULMACA

SOLDAN SAĞA: 1) Ünlü öykücümüz Sait Faik'in kitaplarında pek kullanmadığı soyadı. 2) Gürültü patırtı — Başkaldıran. 3) Tersi, çalışkanlığıyla tanınmış hayvan — İnsanın temel gereksinimlerinden biri. 4) Yazgı, öz ne (eski dil). 5) Köşk (eski dil) 6) Tersi, uzak yerlere gezintiye çıkma — Tersi, kırmızı. 7) Tersi, duvarcı gereci — En ilkel deniz ya da göl ulaşım aracı. 8) Özellikle profesyonel futbolun ayrılmaz bir parçası durumuna gelmiş olgu — Sürtüşme (eski dil). 9) Tersi İngilizcede «Bay»ın kısaltılmışı — Üstüne iplik sarılan özel tahta. 10) Tersi, yapma — Akdeniz ikliminin yaygın bitkisi.

YUKARDAN AŞAĞI: 1) Halk ozanı — Başkent dışı memleket. 2) Tahtadan kurulmuş küçük yapı — Ülkemizde bugünlerde adı çok sık geçen emperyalistlerin güdümündeki uluslararası kuruluş. 3) Tersi, bir zekâ oyunu — Patronlar hiç bir zaman kendilerinden vermezler. 4) Bir kürk hayvanı — Yabancılar, başkaları. 5) Bir bitki — Bir önlem — Tok olmayan. 6) Matem — Omurgalıların vücut çatısını oluşturan katıların genel adı. 7) Tersi, bir gün — Evin üstü. 8) Tersi, bir erkek adı — Bir hastalık. 9) Bir şeyin yapılmasını bu işle uğraşan birine havale etmek. 10) Tersi, bir erkek adı — Tersi, bir göz rengi.

DÜNKÜ BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

SOLDAN SAĞA: 1) İlkel — Tuna 2) Ti — Tutanak 3) arvadaK — Ma 4) La — Lagor 5) Milis 6) alinaM — Ama 7) İl — Varmak 8) Arafat 9) Adet 10) sokreT.

YUKARDAN AŞAĞI: 1) İtalya — Ak 2) Lira — liraV 3) Milat 4) Etamin — Fas 5) loD — Lavabo 6) Talimat 7) Takas — Ar 8) Un — Amade 9) namA — Maket 10) Akaryakıt.

Okurlardan Politika'ya

POLİTİKA OKURLARINA ÇAĞRI...

Politika Gazetesi bugün başlayan yeni dönemini duyurmak amacıyla verdiği televizyon ilanlarında şöyle dedi:

«Gazeteniz Politika. Kitlelerin sesi, sözü!..»

Bu söz boşuna değildir. Politika bir günlük gazete olarak kitlelerin sesi ve sözü olmayı kesinlikle hedeflemektedir. Bu onun temel yayın ilkelerinden biridir. Bir günlük gazete *«kamuoyunu oluşturur ve kamuoyunu yansıtır»*. Bu diyalektik ilişkidir ki gazeteye hayat verir, işlev kazandırır.

Oysa günümüzde geniş emekçi kitlelerin, demokrasi güçlerinin seslerini duyurma olanakları son derece kısıtlı. Tekelleşmiş basının sütunları kitlelerin sesine ve sözüne kapalı. Bu demokratik kamuoyunun sesini, sözünü etkili bir biçimde duyurabilmesinin önünde duran ciddi bir engel.

Politika Gazetesi, haberleriyle, yorumlarıyla, inceleme araştırmaları, röportaj ve benzeri dizi yazılarıyla işlevini yerine getirmeye çalışırken, bir yandan «sınırlı da olsa» okuyucu mektuplarına köşesini açıyor.

Bugünden itibaren bu köşede okuyucularımızdan gelen mektupları sunacağız. Mektuplar konusunda hiç bir kısıtlama koymuyoruz. Her Politika okuru, demokrasiden yana herkes, bu köşede görüşlerini, dileklerini, eleştirilerini, yakınmalarını, önerilerini yansıtabilecektir.

Bu amaçla ayrılan yerin sınırlı olduğu gözönüne alınırsa okurlarımızın mümkün olduğu kadar kısa yazmaları bir zorunluk. Bu yüzden uzun mektupları özetlemek zorunda kalacağız. Okuyucularımızın bu konuda hoşgörülü davranacakları umudundayız. Ayrıca mektupların daktilo ile yada çok okunaklı el yazısı ile yazılması ve kağıdın yalnızca bir yüzüne yazılması da dileklerimiz arasında.

Mektuplarınızı koyduğunuz zarfın üstüne lütfen şöyle yazınız: «Politika Gazetesi, Okur Mektupları Köşesi» Yerebatan Caddesi, Taşsavaklar Sok. No: 5. Cağaloğlu - İstanbul

Muntazari: "İran, körfezde olumlu bir politika izleyecek"

İRAN LÜBNAN'A 10 BİN ASKER GÖNDERECEK

- «KOMÜNİST TEHLİKE» VAYGARASI KOPARAN ABD'NİN OYUNLARINA DİKKAT ÇEKİLDİ
- DİN VE DEVLET İŞLERİNİN BİRBİRİNDEN AYRILMASI İSTENDİ

Dış Haberler Servisi — İran, FKÖ'ye ilettiği bir mesajda, Lübnan'da İsrail saldırılarının sürmesi halinde kendisinin, bu ülkeye on bin savaşçı göndermeye hazır olduğunu bildirdi. Lübnan Şiileri Yüksek Konseyine yakın çevrelere dayanılarak verilen haberde İsrail'in Lübnan'a veya Filistinlilere karşı ani bir saldırısı halinde İran'lı savaşçıların hemen Lübnan'a gönderileceği belirtildi.

Öteyandan geçtiğimiz hafta Kuveyt'e yaptığı ziyareti tamamlayan İran Devrim Konseyi üyesi Ayetullah Muntazari ülkesinin bundan böyle körfezde olumlu ve yapıcı bir politika izleyeceğini bildirdi. Muntazari, Kuveyt'te yayınlanan El-Vatan gazetesine verdiği demeçte Amerika'nın ve emperyalistlerin İran'da ve Arap ülkelerinde «komünist tehlike var» yaygarasıyla halkları korkutmak ve bununla da onları uyutmak ve sömürmek istediğini, ancak İran ve Arap halklarının uyandıklarını ve bundan böyle ABD'nin ve işbirlikçilerinin oyunlarına gelmeyeceklerini vurguladı. Muntazari, dünyanın her yerinde ulusal kurtuluş ve bağımsızlık mücadelesi veren güçleri destekleyeceklerini ve onlarla mücadeleyi birlikte sürdüreceklerini söyledi.

Bu arada Ayatullah Halhali de verdiği demeçte İran devriminin Filistin devriminden yana antisiyonist ve antiemperyalist mücadelede yerini alacağını açıkladı.

Bu arada İran'ın önde gelen dini liderlerinden Talegani, ülkede din işleri ile devlet işlerinin birbirlerinden ayrılarak ayrı ayrı yürütülmesi gerektiğini savundu.

Kendisine önerilen İran İslam Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı görevini reddetmiş bulunan Ayetullah Talegani, bazı İran gazetelerine verdiği demeçte, «din adamları için yerine getirilmesi gereken en önemli görev, camilerde halkı eğitmektir» dedi.

İspanyol faşistlerinin ele başısı Latin Amerika'ya gitti

Dış Haberler Servisi — İspanyol faşistlerinin elebaşısı Blas Pinar, faşist Yeni Kuvvet Partisinin Latin Amerika başkentlerindeki şubeleri ni açmak amacıyca Latin Amerika'ya gitti.

Pinar, Pinochet'i ziyareti arasında Franco'nun kullandığı bir incil ve üç altın madalyayı Pinochet'ye sundu. Basın toplantısında yaptığı konuşmada «Pinochet'le konuşmaktan memnun olduğunu ve aynı dünyanın insanları olarak ortak konuları tartıştıklarını söyledi.

bir dakika

2-4 HAZİRAN arasında Belçika'nın Solron kentinde «Uluslararası Keller Buluşması» yapılıyor.

Fransa Keller Dostluk Derneği Başkanı bu kongreye Federal Almanya'nın Fransa'nın ve Belçika'nın tüm kellerini davet etmiş.

— Önceki hesaplarımızı galiba bir kenara bırakmak zorundayız

Begin Lübnan'da BM askerleri yerine ABD-Mısır-İsrail ortak ordusunu öneriyor

Kudüs, (A.A.) — İsrail Başbakanı Menahem Begin Kudüs'te bir açıklama yaparak, Sina Yarımadasında BM barış gücünün yerini almak üzere İsrail - Mısır ve Amerikan birliklerinden oluşan ortak bir kuvvet kurulabileceğini bildirdi.

Begin, Sovyetler Birliği BM barış gücünün görev süresinin uzatılmasını veto edecek, bu yüzden de BM, Güvenlik Konseyi Barış Gücünün Sina'da görevine devam etmesini onaylamayacak olursa bu üçlü ortak gücün göreve başlayacağını ve Mısır - İsrail anlaşmasının şartlarının yerine getirileceğini söyledi.

Öte yandan bir Amerikan heyeti Batı Şeria ve Gazze'yle ilgili özerklik görüşmelerine katılmak üzere Kahire'ye geldi.

Amerikan heyeti Başkanı James Leonard Havaalanında yaptığı açıklamada, yeşedeki Birşeba'da İsrail heyeti ile görüştüğünü, bildirdi.

Bu arada, Küba Dışişleri Bakanı İsidoro Malmierca, Şam'da Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) sözcüsü Abdülmuhsin Abu Hayzar ile Lübnan'daki durum ve İsrail'in bu bölgeye yaptığı saldırılar ile Camp David Zirvesi ve İsrail - Mısır - Amerikan barış antlaşmasının doğurduğu tehlikeleri görüştüğü belirtildi.

SCHMİDT: «PETROL KITLIĞI BİR SAVAŞA NEDEN OLABİLİR»

New York (A.A.) — Federal Almanya Başbakanı Helmut Schmidt, petrol kıtlığının gelecek 20 yıl içinde bir savaşa neden olabileceğini söyledi.

ABD'ye yapacağı ziyaret öncesinde Amerikan «Time» dergisine bir demeç veren Başbakan Schmidt, muhtemel bir çatışmayı önlemek için en iyi yolun, nükleer enerji üretimine başvurulması olduğunu iddia etti.

Schmidt, «Ekonomilerimizin çalışmasını tehdit eden petrol kıtlığı ve ham petrol fiyatlarındaki artışlar savaşlara neden olabilir. Nükleer enerjinin gelişmesi yeterli bir hızda olmazsa, petrol ve doğal gaz alanlarında yürütülen rekabet muhtemel bir çatışma kaynağı olacaktır» dedi ve yüzyılın son 20 yılında bunun çok ciddi bir sorun olduğuna dikkati çekti.

Helmut Schmidt, ayrıca, ülkesinin siyasi planda yalnızca «Orta büyüklükte bir güç» sayılabileceğini söylemiş ve Federal Almanya'nın ekonomik gücünün «Abartılmakta olduğunu ve henüz Amerikan ekonomisinin hacminin yalnızca dört ya da beşte birine ulaşabilmiş bulunduğunu» belirtmiştir.

Schmidt, bölünen bir ulusun parçası olan Federal Almanya'nın «zayıf» jeopolitik durumunun ve Hitler Almanyası'nın kendilerine karşı giriştiği eylemleri hatırlayan Avrupalı komşularının, Bonn'un, dünya çapında bir siyasal güç haline gelmesini engelleyeceğini» söylemiştir.

Soares, Portekiz'de hükümeti Komünistlerin desteğiyle düşürecek

Dış Haberler Servisi — Portekiz Sosyalist Partisi'nin dün iktidardaki Carlos Pinto hükümetini devirmek amacıyla bir gensoru önergesi verdiği bildirildi. Sosyalist Parti daha önce Pinto hükümetine güvenoyu vermişti. Yeni iktidarın ülkedeki sorunları çözümleyememesi ve halktaki hoşnutsuzluğun büyük boyutlara varması üzerine Soares, baştan beri Pinto hükümetine karşı çıkan Komünist Partisi ile bu konuda ittifak yapma kararı aldı. Bilindiği gibi Portekiz parlamentosunda Sosyalist Parti ile Komünist Partisi çoğunluğa sahiptir.

Hindistan'da polislerin direnişi sürüyor

Dış Haberler Servisi — Hindistan'da polis memurlarına daha çok ücret ve daha iyi yaşam koşulları sağlanması ve görevlerine politik müdahalelerde bulunulmaması için geçen hafta içinde üç gün üst üste gösteri yapmalarından sonra Ahmedabad kentinde polis sendikasının başkanı ve bazı yöneticileri tutuklandı. Bunun üzerine protesto yürüyüşüne geçen 7 bin polis memuru tutukevinin önüne gelerek başkanlarının serbest bırakılmasını istediler ve polis sendikası başkanı salıverildi. Gösteri nedeniyle bütün karakollar, trafik noktaları, polis görev yerleri boşaldı. Hükümet yetkililerinin karakollarda ordu birliklerini görevlendirdiği haber veriliyor.

ABD'DE NÜKLEER ENERJİ SANTRALLERİ ALEYHİNE GÖSTERİ YAPAN BİNLERCE KİŞİ GÖZALTINA ALINDI

New York (A.A. — Geçtiğimiz hafta sonunda dünyanın çeşitli ülkelerinde nükleer santrallar yapımını protesto için gösteriler düzenlendi.

Bu arada New York yakınında bulunan Shoreham'e gelen 15 binden fazla göstericii ile henüz yapımı tamamlanmamış olan 1 milyar dolar değerindeki Shoreman Enerji Santralını koruyan 500'ü aşkın polis arasında çıkan çatışmada bu sahaya girmeye çalışan göstericilerden 400 kadarı tutuklandı.

DIŞ POLİTİKA

HÜSEYİN BAŞ

Tehlikeli oyunlar

Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği'nin stratejik nükleer silahların sınırlandırılmasıyla ilgili SALT-2 konusunda anlaşmaya varmaları, savaş tutkunu ölüm tacirleri dışında herkesi sevindirmesi gereken mutlu bir olay.

Ne var ki, Türkiye'de çok sayıda barışseverin bu konuda sevinçleri kursaklarında kalmıştır.

Bir süredir, içte ve dışta yoğun bir biçimde tartışılan sorun, ABD'nin SALT-2 anlaşmasının sonuçlarını denetlemek için U-2 casus uçaklarının ülkemiz hava koridorundan yararlanmasını istemesiyle ortaya çıkmıştır. Amerikancılığı politik felsefesinin temel öğretisi haline getiren muhalefetin başının konuyla ilgili sözlerinin, tüm gerçekçiliğine karşın, içtenlikten yoksun bulunduğunu görmemek olası değil. Ama, bizi asıl kuşkuya düşüren, Demirel'den çok, bizzat Başbakan'ın konuya yaklaşım biçimidir. Ecevit'in ABD'nin isteklerine verdiği yanıtı açıklayan demecini satır aralarıyla birlikte okumak zahmetine katlananlar, hükümetin konuya ilişkin yanıtının bütünüyle olumsuz olmadığını kaygıyla görmüşlerdir.

Birinci kuşkumuz sayın Ecevit'in «özellikle İran'daki gelişmelerden sonra Sovyetler Birliği'nde Orta Asya bölgesinde yapılabilecek olan nükleer denemelerini etkin biçimde gözleme ve denetleme olanağı büyük ölçüde aksamıştır» diyerek ABD isteklerinin gerekçesini de aktarmakla, bu gerekçenin pekala geçerli sayılabileceği izlenimini yaratmasından kaynaklanmaktadır. Sayın Ecevit daha sonra «Biz, hükümetimizin SALT-2'nin insanlık için taşıdığı önemi bildiğini, bu nedenle de üzerimize düşen bir görev olursa bunu yerine getirebilmek istediğimizi söyledik. Ancak bizden beklenen katkının gerekliliği ve anlamı üzerinde SALT-2'yi imzalayan taraflardan ikisinin de bir amaç ve anlayış birliği içinde olması gerekir» derken de ABD için önemli olan U-2 uçaklarının uçuşu ile insanlık için önemi olan SALT-2 anlaşmasını birbirine karıştırmaktadır. Üçüncü kuşkumuz, Sayın Ecevit'in, Sovyetler'in ABD'nin Türkiye üzerinden kendisini gözetlemesine olumlu yanıt verebileceği varsayımını alışılmamış bir rahatlıkla öne sürmesinde düğümlenmektedir. O kadar ki, çoğu gözlemci, Ecevit'in bu rahatlığı karşısında, şaşırıp kalmış, en azından, «Sovyetler'in rızası cebinde olmalı ki böyle rahat konuşabiliyor» şeklinde düşünmekten kendilerini alamamıştır.

Bir başka kuşkumuzun kaynağını Sayın Ecevit'in şu yaklaşım biçimi oluşturmaktadır: «Gerçi şimdi yapılması öngörülen hususların geçmişte çok tatsız gelişmelere yol açmış olan U-2 uçuşlarından farklı olduğunu biliyoruz. Onlar tam anlamı ile casusluk uçuşları niteliğindeydi, şimdi ise, üzerinde karşılıklı mutabakata varılan bir uluslararası anlaşmanın etkin bir biçimde uygulanabilmesi ve denetlenmesi için buna gerek görülmektedir.» Sayın Ecevit burada da, kanımızca çelişkiye düşmektedir. İlk elde, geçmişte tatsız gelişmelere yol açan U-2 uçaklarıyla, bugünküler arasında, bu tür uçakların yüklendikleri görev açısından hiç bir fark bulunmamaktadır. Sovyet semalarında düşürülen casus uçağı o günün teknolojik koşullarında bu görevini ancak Sovyet semalarına girerek yapabiliyordu. Daha üstün araç-gereçlerle donatılan şimdiki U-2 casus uçakları ise, aynı görevi Sovyet hava sahasına girmeksizin sürdürebilmektedirler. Aradaki tek fark teknolojide ve günün politik ve askeri koşullarındadır. Diğer taraftan, SALT-2, her ne kadar tüm dünyanın, bu arada, kuşkusuz, bizim de geleceğimizi ilgilendiriyorsa da, uluslararası olmaktan çok iki nükleer taraf arasında varılan bir anlaşmadır. Bu niteliğiyle de anlaşmanın uygulanması da, denetimi de, hiç değilse şu ana kadar üçüncü ülkelere verilmiş değildir.

SALT-2 gibi önemli bir anlaşmaya imza koyanlar, ellerindeki sınırsız teknolojik olanaklarla birbirlerinin her hareketini en ayrıntılı biçimde izleyeceklerinden kimsenin kuşkusu olmamak gerekir.

Bu durumda ABD'nin isteklerinin ardında başka nedenler aramak yanlış olmayacaktır. Bunların neler olabileceğini tahmin etmek için kahin olmaya gerek yok. ABD'nin gönlünde yatan, Türkiye'yi ekonomik darboğazında kıstırıp kapatılan üslerini yeniden faaliyete geçirerek ülkenin eskisi gibi bütünüyle bölgede kendi çıkarlarının bekçisi haline gelmesini sağlamaktır.

Sayın Başbakanın ABD isteklerini reddederken, ülkenin içinde kıvrandığı derin ekonomik bunalımın çözümü için bel bağladığı ABD ve onun etkisindeki batılı kaynakları son anda ürkütmemek amacıyla karmaşık ve uzun izahlara başvurmak zorunda kaldığı anlaşılmaktadır. Kanımızca, demecindeki çelişkili yaklaşımlar, ABD isteklerine sonunda «evet» diyebilmek için açık kapı bırakmak endişesinden çok, yukarda belirttiğimiz diken üstündeki durumdan ileri gelmektedir.

«Dünya güvenliğine katkıda bulunurken Türkiye güvenliğinin ve komşularıyla ilişkilerinin zedelenmesini istemez ve göze alamaz» diyen Sayın Ecevit'in, ülkenin içinde kıvrandığı tüm güçlüklere rağmen yine de ABD'nin oyununa gelmeyeceğini umuyoruz.

UNCTAD-5 SONA ERDİ

Batı, borçlu ülkelere yardım etmekten özellikle kaçındı

Gelişmekte olan ülkeler, uluslararası ekonomik düzenin değiştirilmesi için yoğun tartışmalara girdiler...

7 Mayısdan bu yana Filipinler'in başkenti Manila'da süren Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı sona erdi. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 159 ülkeden beş binin üzerinde delegenin katıldığı konferans yoğun tartışmalarla geçti. Son anda bazı konular üzerinde anlaşmaya varılmasına karşın, gelişmekte olan ülkelerin konferans platfromundan ilettikleri ana talepler, gelişmiş kapitalist ülkeler tarafından göz ardı edildi.

UNCTAD toplantısında ana tartışma konularından biri olan borçlar konusunda bir adım öteye gidilemedi. Latin Amerika'daki pek çok ülke, Afrika ülkeleri ortak sorunlarını dile getirirken, genel olarak tüm gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyümenin durduğunu, malların pazarlanma olanağının kısıtlandığını, ödemeler dengesi açıklarının giderilememesi ve kapitalist ülkelerin denetimindeki uluslararası mali kuruluşlara olan borçların biriktiğini bildirip, bütün bunlardan sorumlu olan sanayileşmiş kapitalist ülkeleri suçladılar.

Türkiye adına konferansta söz alan dışişleri Bakanı Ökçün, yeni bir uluslararası ekonomik düzenin kurulmasının gerektiğini söyledi ancak bu düzeni, emperyalizmin tahakkümünün ortadan kaldırılması biçiminde değil, kapitalist sistemin bunalımının aşılması amacıyla sanayileşmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelere bir parça prim tanıması olarak yorumladığını ortaya koydu. Ökçün, bu konuşmasında, IMF'nin şartlı olarak yardım vermesini de eleştirdi ancak IMF'nin hangi türden bir kuruluş olduğunu ve Türkiye'nin bu kuruluşla olan ilişkileri nedeniyle nasıl zor durumlara düştüğünü açıklamadı.

UNCTAD -5'in önemli tartışmalarından en büyüğü, OPEC üyeleri ile sanayileşmiş kapitalist ülkeler arasında patlak verdi. Son zamanlarda petrol şirketlerinin yakıt depoladığı ortaya çıkarılan kapitalist ülkeler, OPEC üyelerini «enflasyonu artırmak»la suçladılar. Buna karşılık OPEC üyeleri, enflasyonun kapitalist sisteme özgü bir olay olduğunu, bu nedenle de sistemlerin değiştirilmesi gerektiğini ve petrol üreticilerine yapılan baskıların hiçbir anlamı bulunmadığını kaydettiler.

UNCTAD -5 topla[illegible]da borçlar konusu da havada kaldı. Ya[illegible] Latin Amrika ülkelerinin dış borç toplamının 100 milyar doları aştığı kaydedilen toplantıda, borç veren emperyalist kuruluşlarda yer alan Batılı ülkelerle, borçlu durumdaki ülkeler arasındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesi sorunu havada kaldı. Gelişmekte olan ülkeler, borçların yeniden düzenlenmesi için bir borçlar komisyonu kurulmasını önermişti.

ANLAŞMAYA VARILAN NOKTALAR

- *«En az gelişmiş ülkeler» (31 ülke) için 1980 yıllarında «Temelli» bir eylem programı uygulanması;*
- *Enflasyonist baskılara karşı direnme; UNCTAD'ın düzenlediği üretim ve ticaret şemalarının yıl yıl gözden geçirilmesi;*
- *1979 yılı sonunda, ticareti sınırlayıcı uygulamalarla ilgili bir konferans toplanması;*
- *Tarihi belirtilmeksizin, kalkınmaya yardımın bir katına yükseltilmesi;*
- *Kalkınma yolundaki ülkelerin UNCTAD çerçevesinde ayrı toplantılar düzenlemeleri;*
- *«Beyin Göçü», kalkınma yolundaki ülkelerdeki marka ve patentlerin kullanılması, bu ülkelerdeki özel yatırımların sonuçları, deniz diplerindeki zenginliklerin işletilmesi gibi konuların incelenmesi.*

ANLAŞMAYA VARILAMAYAN NOKTALAR

- *«Uluslararası ekonomik düzenin yapısının gözden geçirilmesi»yle görevli uzmanlar grubunun oluşturulması ve bu konuda «Toplu görüşmeler yapılması»;*
- *Uluslararası para sisteminde reform;*
- *Genelleştirilmiş tercihli sistemlerin uygulanmasının süre ve alan bakımından genişletilmesi; (gelişmekte olan ülkeler için daha elverişli gümrük tarifeleri uygulanması);*
- *Teknoloji aktarımında uyulacak kurallar;*
- *Çokyanlı ticaret görüşmelerinin (Tokyo görüşmeleri) değerlendirilmesi;*
- *Yoksul ülkelerin dışsatım gelirlerindeki kayıpları karşılayacak yeni düzenlemeler yapılması;*
- *Borç veren ülkeler ile borç alan ülkeler arasındaki ilişkileri düzenlemek amacıyla «Borçlar Komisyonu» kurulması.*

Dünya turu

- YUGOSLAVYA Devlet Başkanı Tito, Cezayir ve Libya gezilerinden sonra Malta Başbakanı Dom Mintoff'la görüşmek üzere La Valetta'ya geldi.
- ARJANTİN'de 7 bin kişinin evsiz kalmasına neden olan seller nedeniyle ülkede olağanüstü durum ilan edildi.
- MORİTANYA'da uçak kazasında ölen başbakan Busseyif'in yerine Albay Muhammed Uld Haydala getirildi. İstifa eden Devlet Başkanının da yerine Albay Uld Luly atandı.
- ABD'de bu yılın nisan ayında 822 grevde grevci işçi sayısının 500 bini bulduğu açıklandı. 236 bin kamyon şoförünün grevi en büyük grev oldu.
- BREJNEV'in Macaristan ziyareti sona erdi. Sovyet-Macar ortak açıklamasında Çin'in saldırısını püskürten kahraman Vietnam halkı ile tam dayanışma içinde bulunulduğu ve yumuşama sürecinin güçlendirilmesi için daha yoğun çaba harcanacağı bildirildi.

DÜNYA BASININDAN SEÇMELER

UZ unsere zeit	UNSERE ZEIT	• Günlük gazete. • Alman Komünist Partisi'nin resmi yayın organı. • Düsseldorf'ta yayınlanır.

Carstens'in seçimi, demokrasi güçlerine meydan okumadır

Federal Almanya'nın yeni seçilen nazi Devlet Başkanı, Avrupa'daki gelecek dönemdeki gelişmeler açısından bir işaret olarak gösteriliyor. Bu konuda çeşitli yayın organları değişik görüşler açıklıyorlar. İlerici güçler, bir eski nazinin, Devlet Başkanlığına seçilmesini aşağıdaki biçimde yorumluyorlar:

Hristiyan Demokrat Birlik ve Hristiyan Sosyal Birlik'in yoğun çabaları ve hükümetin demokrasi güçlerini zamanında seferber etmemesi sonucu, nazi geçmişinin ağırlığı altında ezilen ve aşırı sağcı bir politikacı olarak bilinen bir adam, Hristiyan Demokrat Birlik adayı Carl Carstens Federal Almanya devlet başkanlığına seçildi.

CDU / CSU yöneticileri ülke içinden ve dışarıdan yapılan bütün uyarıları rüzgarlara savurdular. Kapitalist sistemin bunalımını çözümlemekten aciz olan büyük sermaye çevreleri, Carl Carstens'in seçilmesiyle, ülkemizdeki politik, sosyal ve ekonomik gelişmeyi daha da sağa kaydırmayı amaçladıklarını haber veriyorlar.

Carstens'in seçilmesi, ülkemizin pek çok vatandaşında ciddi endişeler uyandırdı. Bu endişeler, Carstens'in seçilmesinden yararlanmak isteyen sağ güçlerin demokrasiye, yumuşamaya ve barışa zarar verecek faaliyetlerini artırmaları yolundadır.

AKP'nin düzenlediği sayısız toplantıda, gençlik örgütlerinin, tüm antifaşist örgütlerin temsilcileri, tanınmış kişiler, sendikacılar ve diğer toplumsal güçler, Carstens'in devlet başkanlığına seçilmesine «hayır» demişlerdi. Bu kişiler hayal kırıklığına uğratılmıştır. Çünkü hükümet ortakları, Carstens'in adaylığına böylece katkıda bulunmuşlardır.

Cartens'in seçimi, Federal Almanya'daki demokrasi güçlerine meydan okumadır. Ülkemizin gelişmesi, geçmişte olduğu gibi, bugün de tüm demokrasi ve ilerleme güçlerinin, sosyal ve demokratik hakların korunması için, yumuşama, barış ve silahsızlanma için ortak savaşımlarına bağlıdır.

Biz komünistler, şu ana kadar yaptığımız gibi, demokrasi güçlerinin genişlemesi, en geniş bağlaşıklıkların kurulması ve büyük sermayenin hedeflerinin geriletilmesi için savaşım vereceğiz.»

THE GUARDIAN	THE GUARDIAN	• Günlük gazete • İngiltere İşçi Partisi'ne yakın olarak bilinir

Carstens, Devlet Başkanı Strauss, Başbakan mı?

İngiliz basını, olayı geçiştirmeye çalışırken, yeni başkanı göklere çıkarıp Federal Almanya'daki demokrat kamuoyunun tepkisinin hiçbir öneminin bulunmadığını ileri sürüyor. Carstens'ın devlet başkanlığının Hıristiyan Sosyal Birlik Başkanı Strauss'un başbakanlığı anlamına geldiğini belirterek, gelecek konusunda önemli bir noktaya işaret ediyor.

Yeni Batı Alman Devlet Başkanı çok zeki ve sönük bir nazi geçmişine sahip bir kişi. Bonn'da Parlamento'nun birleşik oturumunda seçilen Carl Carstens, Aralık 1976'dan beri temsilciler meclisinin sözcülüğünü yaptı. Bu oldukça uzun bir zamandır. Şunu kabul etmek yetersiz değil; Prof. Carstens eğer Hitler'in Almanya'ya yaydığı virüsün hâlâ etkisi altındaysa, bunun şimdiye dek ortaya çıkmış olması gerekirdi. Bundestag, Avrupa'nın en az affedici parlamentolarından biridir. Bu gibi Parlamentoların sözcüleri, zaman zaman, demokratik süreci düzenleyen ve bazıları da moral tipteki bağlayıcı yargıları yansıtmak zorunda olan yargılarda bulunurlar. Prof. Carstens eğer hoşgörüsüzlük yada ırkçılık yada nazizm işaretleri göstermiş olsaydı, Bundestağ şimdiye kadar bunun farkına varmış olmalıydı. Ama Almanlar, dünyanın geri kalan bölümünün, ne kadar etkisiz kalmış olursa olsun, eski bir nazinin şimdi devlet başkanlığına getirildiği haberini nasıl bir şaşkınlıkla öğreneceklerini gözardı edemezler. Akıllı bir Alman gözlemcinin Guardian'a söylediği gibi: çok büyük bir çoğunluğu nazi olmayanlardan oluşan bir ulusun eski bir naziyi devlet başkanlığına seçmesi ne kadar acıdır.

Ama bunların hiç biri, Kraliçe'yi yada Başkan Carter'ı ve hatta Başkan Giscard d'Estaing'i Başkan Carstens ile rasyonel ve dostça ilişkiler kurmaktan alıkoymamalıdır. Kendisi II. Dünya Savaşı'ndan beri tek bir anti-demokratik söz söylememiştir.

O, Batı Almanya'yı gurur ve güvenle temsil edebilecek olan çok uygun bir başkan olacaktır. Onun kaçınılmaz olan seçiminden önce çıkartılan akılsızca politik yaygaranın çok büyük bir önemi yok. Hükümetin, önce bir partisiz kişinin, daha sonra da hünerli bir Sosyal Demokrat kadının seçilmesini sağlama girişimleri daha başlangıçta yenilgiye mahkûmdu. Federal Meclis'te Hristiyan Demokratların ve Bavyera Hristiyan Sosyal Birliği'nin seçeceği herhangi bir aday muhakkak kazanacaktır. Bu bakımdan, Başkan Carstens'in seçilmesi, iç politikada büyük bir öneme sahip değildir. Ama onun Devlet Başkanlığına yükseltilmesi iç politikayı bir tek bakımdan etkilemektedir. Muhalefetin, henüz, gelecek yılki federal seçimler için şansölye adayını belirlemesi gerekmektedir ve gerçekten önemli olan da budur. Prof. Carstens olası adaylardan biriydi. Onun, daha az etkili olmasına karşın, daha yüksek düzeyli bir göreve getirilmesi, sağcı Bavyera Hristiyan Sosyal Birliği'nden Franz Josef Strauss'un kaygı duyacağı rakiplerinden birinin eksilmesi demektir. Strauss bugün şansölyeliğe bir adım daha yakındır.

International Herald Tribune	HERALD TRIBUNE	• Günlük gazete • CIA ile bağlantılı New York Times'ile işbirliği içinde çalışır

Carstens, Strauss'un yardımıyla seçildi

Sahte bir «insan hakları» kampanyasına başvuran ABD'de olay «kötü bir gelişme» olarak nitelendirildi. Carstens, «çıkarcı» olarak gösteriliyor ve geçmişi hakkında ilginç bilgiler veriliyor. Eski nazi olan devlet başkanının gizli hükümet toplantılarından ayrıntılı bilgi sahibi olacağı da bu bilgilerin arasında.

Alman halkının, gelişiminin bu aşamasında gereksinim duymadığı tek şey, yabancı basının, «Eski Nazi Batı Alman Devlet Başkanı Seçildi» gibilerinden başlıklar atmasıydı. Carl Carstens'in seçilmesi, her zaman için huzursuzluk verici olacaktır.

Federal Meclis'teki küçük çoğunlukları sayesinde Carstens'i başkan seçen Hristiyan Demokratların anlamsız davranışı merak uyandırmaktadır.

1933'te 18 yaşında iken, Hitler'in kahverengi gömlekli yarı-askeri birlikleri SA'lara katıldı. 1937'de öğrenciyken Nazi Partisi üyeliğine başvurdu ve 1940'ta askeri hizmetteyken üyeliği kabul edildi. Çıkarcılığını kendisi de onaylamaktadır: İlerleyebilmek için başvuruda bulunmuştu. Amerikan gözetimindeki bir Alman mahkemesi, 1948'de, onun aktif bir nazi olmaktan ziyade, yalnızca bir üye olduğuna karar verdi.

Kaygı verici bir başka nokta da Carstens'in günümüz Almanyası'nın ideal bir temsilcisi olmamasıdır. İlk muhalefet devlet başkanıdır ve yardımcıları, Şansöyle Schmidt'in kapalı hükümet toplantılarında bile hazır bulunacaktır. Carstens, partisinin tutucu kanadındandır ve tartışmalara yol açan Bavyeralı sağcı lider Franz Josef Strauss'un yardımıyla seçilmiştir. Onun utkusuyla beraber, Strauss, gelecek yılın şansölye adaylarından biri olmuştur. Hristiyan Demokratlar arasındaki böylesine bir sağa kayış, Batı Alman politik yaşamında köklü kutuplaşmalara neden olabilir.

SANAT YAZIM KULTUR

Nazım Hikmet ve Orhan Kemal'i ölüm yıldönümlerinde anıyoruz

2 Haziran Nazım Hikmet'in ölüm yıldönümüydü, 3 Haziran da Orhan Kemal'in... Bu nedenle sanat sayfamızı, halkını bilinçlendirmeyi, gerçek özgürlük günlerine kavuşturmayı amaç edinmiş, bu iki büyük yazar, düşünür ve kalem emekçisine ayırdık...

Toplumumuz en sancılı günlerini yaşarken sanat ve yazın olayları özellikle içinde yaşadığımız yılda sürekli ürünler veriyor. Bunların toplumun yarını açısından ne ölçüde etkin, yararlı, ya da düzeni tutucu oldukları tartışması bir yana, sanat alanındaki doğurganlık kuşkusuz kıvanç vericidir.

Tüm sanat dallarında; Yazın (edebiyat), tiyatro, sinema, görsel sanatlar ve müzikte ortaya çıkan, sergilenen tüm çalışmaları POLİTİKA, her hafta Salı ve Cuma günü çıkacak «SANAT SAYFALARI»nda duyuracak.

Bu noktada sanatçılarımızdan ve okurlarımızdan dayanışma istiyoruz.. Sanat olaylarını izlemede geç kalmamamız için ilişkileri olan çalışmaları bize duyurmaları ve olumlu-olumsuz eleştirilerini yazmaları sayfaya ışık tutacaktır.

Nazım'ın tüm yaşamı onurdur

Nazım Hikmet'in tüm yaşamı onurdur. Kendisi için, Türkiye halkı, Türkiye işçi sınıfı, ve yazınımız için bir onur. O halkının ve dünya halklarının tüm kavgasını omuzlamış, bu yüzden de yazın alanını da aşarak, Türkiye emekçi halkının, kitlelerin yaşamına ve savaşımına mal olmuştur.

• Nazım Hikmet, Orhan Kemal ile Bursa Cezaevi'nde..

Orhan Kemal yaşamını insana adamıştı

Büyük bir serüvendir Orhan Kemal'in yaşamı.. Kapkaççı bir düzene karşı çıkıp, inandığı doğrular için yazmış, bu arada yoksullukla, savaşmış, çocuklarının karnını doyurmak için sürekli yazmıştır.. Romanlar birbirini, öyküler, senaryolar onları izler, Boyuna yazar. Yazdıklarını ucuza kapatanlar. Çocukları ve sorumluluklarıyla paraya ne türlü gerek duyduğunu bildiklerinden sömürür dururlar koca yazarı. O, tüm yazdıklarında ezilen, sömürülen, ama yine uysal, yine sözlere kanan ve haksızlıklara tevekkülle boyun eğen Türkiye insanını anlatır. Gerçek yaşamından onlar Orhan Kemal'in dostu, yazdıklarında ise başkişidirler.. Tüm yaşamını onlarla paylaşmış, yazdıklarını onlara adamıştır..»

Şöyle anlatır hayatının bir kesitini:

«Mangal yok, soba yok evimde.. O gün eski gaz ocağına yarım kilo mu bir kilo mu ne gazyağı doldurmuştum.. Geçtim iç odaya ., İç oda büsbütün soğuk, buzdolabı sanki.. Yakıyorum ocağı., Avuçlarımı hohlıyarak başlıyorum işe.. Neye?.. Günlerdir kafamda dönüp dolaşan 72. KOĞUŞ hikayesine... Kendimi bir işe kaptırdığımı hatırlıyorum. Bir de kendime geliyorum ki, ohooo sabah olmuş.. Ama hikâye de bitmiş.. Attığım taş istediğim kuşu vurmuştu. Sabah kahvaltısı yerine hikâyemi büyük bir coşkunlukla okudum onlara... Öğleden sonra magazinlerden birine koştum.. İçim içime sığmıyordu..

Hikâyemi hemen kapacaklar.. Hiç olmazsa küçük bir avansla eve döneceğim. Et, ekmek, bir şişe Marmara şarabı alıp, o gece felekten bir gün çalacağım. Çalacağım ya...

... ... 72. nci KOĞUŞ'u teslim ettiğim derginin sahibi yerine karşıma odacı çıkıyor, ve bana:

«Eserinizi biraz müstehcen bulmuşlar... Müsveddelerinizi buyurun», diyor...

Buyurduk bakalım... Elimde müsveddem, dolaşan ayaklarımla dergi idarehanesinden çıkıyorum.. Kar dinmiş, güneş soğuğu kırmış..

Gurbet Kuşları, Murteza, Arkadaş Islıkları, Bir Filiz Vardı. İspinozlar. Bereketli Topraklar Üzerinde, Yalova Kaymakamı...

... çok yazıyorsun diyorlar da bu çok yazışın gerçek sebepleri üzerinde durmuyorlar.. Sabahın dördünde, evet tam dördünde, saat gibi uyanıp, kahvemi içtikten sonra yazı makinemin başına keyfimden mi geçiyorum?.. On sekiz roman, on iki hikâye kitabından mı ibaret bütün yazdıklarım?.. Film piyasasının isteğince bitmez tükenmez senaryoları keyfimden mi yazıyorum? Hiç sevmediğim konularla keyfimden mi uğraşıyorum?...»

«.. Eşe dosta Selâm.. İnandığım doğruların adamı oldum, böyle yaşadım, karınca kararınca bu doğruların savaşını daha çok sanatımda yapmaya çalıştım, kursağıma hakkım olmayan bir tek kuruş dahi girmemiştir...»

Son yazdıkları... Sofya Devlet Hastanesinde konuşamayacak durumda iken beyaz kağıda güçlükle yazdığı son sözcükler,

Nazım için ne dediler?

Çetin Altan: «Nazım'ın mezarı Türkiye'ye getirilmeli»

Yazar, toplumu ve çağıyla ilişki kurabilen kişidir. Dünyaya ender gelebilen insanlardan biri olarak Nazım'ın da toplum ve çağla ilişkisi derin boyutlardadır.

Türk toplumu çağında bu kadar yankılanmalar yaratan bir ozanı yetiştirdiği için bir bütün olarak kıvanç duyacağına, kıvanç bütünleşmesinin hâlâ daha gerçekleşmemiş olması düşündürücü, şaşırtıcı ve hatta utandırıcıdır. Hâlâ daha, bazı çevreler, Nazım'ın Türk ozanı, Türk sanatçısı olmadığı inadında ısrarlıdırlar. Yetiştirdiği en cevherli evlatlarından birini kahırlardan kahırlara sürükledikten sonra bir de onun o toplumun ürünü olduğunu yadsımaya kalkarlar. Bu, çağdaş uygarlıklarda eşine rastlanmayacak ölçüde ayıplı bir ilkellik olarak ortaya çıkmaktadır.

Ve bu duruma ikide birde yardım için kapısını çaldığımız demokrasiler. İkide bir özgür düzen övgüleriyle sempatisini toplamaya kalktığımız dünya kamuoyu, hayretler içinde bakmaktadır. Yetiştirdiği bu denli değerli bir ozana böylesi bir katılığı ve acımasızlığı reva gören bir zihniyetin çağın karakteristiği olan insancılık yarışmasında yerini nasıl alabileceği de ayrıca dünya insanlığının aklına takılıp durmaktadır.

Önce Nazım dosyalarının yeniden ele alınması ve yapılmış hataları gelecek kuşaklara affettirmek için sembolik olarak Nazım'la ilgili mahkemelerin yeniden görülmesi hem yerinde hem de Türkiye'nin bugün varmış olduğu ortama daha uygun olur. Nazım'ın davasına yeniden bakılarak Nazım'ın aklanmasıyla katı politikacı bağnazlığı da aklanmalı ve Nazım'ın mezarı mutlaka Türkiye'ye getirilmelidir. Nasıl olsa günün birinde yapılacaktır bu. Ne kadar çabuk yapılırsa ülke de, o kadar saygınlık kazanacaktır.»

Oktay Arayıcı: «Kuşağımızın kavgasında onun yılmayan inancının payı büyüktür»

— Nazım'ın şiiri ve düşüncesi birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Bir kuşak, kaçak olarak okuduğu ezberlediği Nazım'la beslenmiştir. Kitaplıklarımızda dünyanın bir yarısında hakim olan düşünceyi anlayacak tek bir çizgi bile yoktu. Düzen çizdiği yoldan ayrılmamamızı istiyordu.

Bu çember içinde kulaktan kulağa yayılan şiirle akıllarımıza ışık, yüreklerimize heyecan vererek, Nazım'ın sesi bizi mücadelede diri tuttu.

Eğer bugün yazar kuşağı bir kavga içinde ise ve toplumuna doğru düşünceler sunmaya direniyorsa gerçekten bu kavgada N. Hikmet'in ayakta duruşunun yılmayan inancının payı büyüktür.

Ataol Behramoğlu: «Nazım, geleceğin insanının örnek almamız gereken modelidir»

Nazım Hikmet, gerek şiiri, gere[illegible] yaşamı, gerek toplum s[illegible] düşüncesiyle, tek boyuta in[illegible] …enemeyecek ölçüde büyük, kendisinin Mayakovski için k[illegible] 'andığı bir deyimle söylersek, «muazzam» bir şairdir.

Benim kuşağım, yani edebiyat yaşamına 1960'dan sonra giren kuşak, Nazım Hikmet'i ancak 1965'lerde tanıyabilme bahtsızlığına uğramıştır.

Nazım Hikmet'i, şiirini, yaşamını ve toplumsal düşüncesini, gereğince, ancak 1965'lerde tanımaya başladık. Nazım Hikmet'in, 20. yüzyıl Türk şiirinin en bü[illegible]k ve hiç kimseyle karşılaştırılmayacak ölçüde büyük şairi olduğuna inanıyorum. Bence şiir, ahlâksal bir disiplindir ve bu anlamda şairin yaşamıyla ve toplumsal düşüncesiyle bütünlük oluşturur. Şiirine olduğu kadar, kişiliğine, toplumsal bağlanma bilincine (buna çağdaşlık bilinci de diyebiliriz), özveri yeteneğine, iyimserliğine, savaşımcı tutarlılığına da hayranım Nazım Hikmet'in. Benim için o, erdemleriyle (ve bazan zaaflarıyla da), tepeden tırnağa, sözcüğün tam anlamıyla insan, çağdaş bir insandır. Geleceğin insanının, örnek almamız gereken (ama gerçekten örnek almamız gereken) bir modelidir.

Hapishanede tanışmışlardı

Halkımızın ve işçi sı… …nın iki büyük savaş ve sanat erinin bi… …rini çok etkileyen, özellikle Orhan Kema… …oluşumunda belirleyici katkı yapan ortak hapishane yaşantıları olmuştur, İşte bu yaşantıdan kesitler.

Orhan Kemal şöyle anlatır ilk karşılaşmalarını: «... Hapishane müdürünün kapısı yanında, beton döşemesinde eşyası duruyordu. Pötikareli bir çula sarılı yatak dengi meşini eskimiş iki bavul, bir sepet.. Hayretler içinde kaldım.. Demek o da bizim gibi bir insandı.. Onun da bavulu, sepeti, yatak dengi olabilirmiş.. Bizim gibi düşünebilirmiş.. Fakat herhalde o, «insanüstü» bir şey bir dahi...»

«Müdürün kapısı açıldı., Soluğumu kesmiş, gözlerimi kısmıştım.. Bir heykel, kocaman bir heykel bekliyordum.. Bir an yüzyüze geldik., Sonra gözgöze.. Mavi mavi gülüyordu. Bu gülüş, bir çocuk gülüşü gibi temiz ve çocuksuydu,. Bir an şaşkın bekledi.. Galiba ne yapması gerektiğini ölçtü, ya da tanış bir yüz aradı...

• • •

El sıkıştık., Nazım askerce topuklarını birleştirerek, yüzüne ciddi bir ifade vermeye çalışarak kendini takdim etti:

— Ben Nazım Hikmet.

Bursa kapalı cezaevinde geçen üç yıl; dostluk, arkadaşlık deyimlerine örnek gösterilebilecek, paylaşılan üç yıl, Nazım'ın eğitiminden geçen Orhan Kemal....

Balaban, «Şair Baba ve Damdakiler» kitabında edebiyatımızdan ve savaşımızdan isimleri ve izleri hiç eksilmeyecek olan Nazım Hikmet ile Orhan Kemal'in karşılaşmalarını şöyle anlatıyor:

«... büyük demir kapının kanadından içeri bir mahpus girdi karanlığa. Yüzü sarıdan portakala, portakaldan kırmızıya, kırmızıdan kiremiyediye çalan renklerin kaynaşmasıyla tanıdık bir yüzdü bu. Gözleri akan bir su gibi, mavi saçları bir yalımda sanki. Bıyıkları bal peteği, uçları aşağıya kıvrıktı. Bedeni iri, bacakları uzundu. Deve tabanı alnında yuvarlanan terleri küçük çilli eliyle sildi. Sonra ağır ağır yürüdü... Önünde bir gardiyan, bir meydancı koştu. Gardiyan müdüre, meydancı da kaleme haber verdi geleni...

• • •

Kâtipler, gardiyanlar, meydancılar merakla bekliyorlardı görmek için Şair Babayı. Herkesten fazla merak eden mahpus Raşit Kemaliydi (Orhan Kemal). Bu delikanlı siyasi hükümlüydü.»

Büyük Usta, ve Türk romancılarının en büyüklerinden iki ismin tanışmaları böyle başlar, dostlukları ömür boyu sürer. Düşünceleri ortaktır.

«Memleketimden insan manzaraları, bu destansı şiir - romanın kişileri, Orhan Kemal'in romanlarının da kişileridir..

Orhan Kemal'i anma toplantısı yapıldı

2 Haziran Cumartesi günü, Yazarlar Sendikasınca düzenlenen Orhan Kemal'i anma toplantısı AKM Konser Salonunda yapıldı. Salon alabileceği dinleyicinin iki katıyla doluydu. Bekleyenler, girmek isteyenler, toplantıyı izlemeye başlayanlardan daha çoktu. Bir süre sonra dışarda Kültür Merkezi yöneticileri ilk bekleyenler arasında tartışma çıktı. Yöneticiler gazetecileri, yazarlar sendikası yönetim kurulu üyelerini bile içeri almadılar.

Yazarlar Sendikası adına 2. ci Başkan Demirtaş Ceyhun'un konuşmasından sonra Vedat Türkali, bu yıl Orhan Kemal roman ödülü alan yazar Mehmet Başaran'ın 'Mehmetçik Mehmet' kitabını tanıttı. Çetin Altan, Orhan Kemal'in kişiliğini ve çektiği sıkıntıları aktardı. Konuk Bulgar gülmece yazarı, Vasil Tsanev de ülkesinde Orhan Kemal'e verilen önemden söz etti. Orhan Kemal'in tiyatro sanatçılarınca oyunlaştırılan öyküsünden sonra, iki şiiri okundu. Slaytlarla yaşam öyküsü dile getirildi ve banda alınmış sesi dinletildi.

Toplantı Orhan Kemal'in eşi Nuriye Öğütçü'nün Mehmet Başaran'a ödülünü vermesi ve Mehmet Başaran'ın konuşmasıyla bitti.

Bursa hapishanesinde NAZIM BABAYLA ÜÇ BUÇUK YIL

Yakup Usta anlatıyor

Röportaj: Aydın Şenesen

«...Bir gün, «Çocuklar» dedi, "Bundan sonra akşamları benim odada toplanacağız, iki saat diyalektik materyalizm dersi yapacağız,...»

«Balaban'la ben hapiste değil yatılı okuldayız...»

- «...İlkin, «Tütün Yolu» diye bir kitap verdi bana... Ardından, «Gazap Üzümleri» ve «Bitmeyen Kavga»yı okuttu...»
- «...Nazım Baba, Balaban'ı resim çalıştırırken, bana'da yemek pişirmeyi öğretiyor. Bir yandan da okumayı sürdürüyoruz...»
- «...Bir gün ellerimi yıkarken su dökmek istedi elime. «Olmaz» deyince kızdı; «Öküzün burnu» dedi bana...»

— 2 —

«İlkin Tütün Yolu isimli kitap verdi Nazım Baba» bana diyor Yakup Usta.. «Anlamadığın yer olursa gelip bana soracaksın, anlayana kadar da tekrar tekrar okuyacaksın» dediğini söylüyor..

Yakup Usta yazarını hatırlayamad bu Tütün Yolu adlı kitabı dört beş kez okuduğunu, anlayamadığı yerleri sorduğunu, tekrar yeniden okuduğunu anlattı. İlk kitabını, Tütün Yolu'nu okuduktan sonra okumayı nasıl sürdürdüğünü biz kendisinden dinleyelim:

— «İkinci olarak bana Gazap Üzümleri'ni verdi. Bunun yazarı Steinbeck'ti. Verirken, «Bu biraz ağırcadır, ama bunu okuyacaksın. Sık sık da gelip bana soracaksın» dedi.

«Olur» dedim.

İşim bitince ben kitabı okuyorum. Hatta geceleri okurken bazen uyuyup kalıyorum.

Bir gece gene kitap okurken uyuyup kalmışım. Nazım Baba'nın odası ile benim yattığım yer arasında bir cam bölme var. O gece gelmiş bakmış, ben elimde kitap uyuyup kalmışım. Başımda da bir havlu sarılı. Ertesi gün oldu. Beni odasına çağırdı. Odada Balaban da var.

«Sen geceleri başına havlu sarıp yatıyorsun. Neden?» dedi.

«Ben başımdan üşüyüp nezle oluyorum, onun için» dedim.

— «Öyleyse, bende iki tane takke var. Çek şu karyolanın altındaki bavulu» dedi. Bavulu çektim masanın üstüne koydum. Açtı, hakikaten de içinde iki tane bembeyaz yün takke var. Tuttu birini bana verdi. Takkeyi giydim başıma teşekkür ettim.

Balaban şöyle bir baktı. «Yahu herşeyi de Yakup'a veriyorsun» dedi Nazım Baba'ya. Ne yalan söyleyeyim kızdım Balaban'a. Çıkardım takkeyi başımdan «Al sana vereyim» dedim. Nazım Baba bir bana baktı bir de Balaban'a.

— «Yahu Balaban» dedi. «Daha dün sana kocaman bir yün palto vermedim mi?» Hakikaten güzel bir paltosu vardı. Balık sırtı, kalın. Balaban'a vermişti onu. Bir daha bana ve Balaban'a baktı. O kadar. Hiç ses çıkarmadı.

Ben yine havlu sarmaya devam ettim. Kışı havluyla çıkardım.

Lafı karıştırdık. Gazap Üzümleri'ni okudum ikinci olarak. Sonra bana Bitmeyen Kavga'yı verdi. O da Steinbeck'in kitabı. Onu da birkaç kez sora öğrene tekrar tekrar okudum.»

HAPİSANE DEĞİL, YATILI OKUL...

Yakup Usta Nazım Hikmet'in, Balaban'la kendisinin yetişmesi için çok uğraştığını söylüyor.. «Çok emeği geçti» diyor.. «Bizim gibi köyden gelmiş ve dünyadan habersizleri adam etmek için çok uğraştı» diyor. Bir an dalıyor. Hafızasını yokluyor. Anılarını yazdığı defterini karıştırıyor ve «Bas» diyor, «Teybin düğmesine».

Biz teybi çalıştırırken, Yakup Usta anlatmaya başlıyor:

— «İzzet Akçal diye bir savcı vardı burada. İzzet Akçal, Cezaevi'ne geldiğinde Nazım Baba ile konuşurdu.»

«Cezaevi Savcısı mıydı?»

— «Yok, Bursa Başsavcısı.»

Balaban da İmralı'dan yeni gelmiş, daha önce burada imiş. İmralı'ya göndermişler. Fakat orada komünist propogandası yaptı diye Balaban'ı iade etmişler gerisin geriye, Bursa Cezaevi'ne. Balaban'ın resme yeteneği varmış. Orda, adada da güzel şeyler çizmiş, bir tomar kağıtla geldi oradan da. Ben yokken gitmiş Balaban oraya. Nazım Baba onlara açtı baktı. Çok beğendi.

«Çok güzel» dedi. «Gayet güzel çiziyorsun» dedi.

İzzet Akçal'a şu ricada bulundu Nazım Baba:

«Şu Balaban var ya» dedi, «İmralı'dan gelen».. İzzet Akçal, «Evet» dedi. «Şurada bir boş oda var ya, o odayı ver de Balaban buraya gelsin gitsin, o odada çalışsın ona resim öğreteyim. Bu çocuk ilerde iyi bir ressam olur» dedi.

İzzet Akçal, «Olur Nazım Bey» dedi. «Gelsin çalışsın o odada, akşamları da döner koğuşuna yatar».

Balaban hergün oraya geliyor, Nazım Baba da ona resim dersi gösteriyordu.

Nazım Baba bana da, —tabii ben aşçı değildim— yemeklerin nasıl pişirileceğini gösteriyor. Bir taraftan yemek pişirmesini öğreniyorum, bir taraftan kitap okuyorum o zamanlar.

Baba bir gün Balaban'la bana, «Çocuklar» dedi, «Bundan sonra her akşam, akşam yemeğinden sonra benim odamda toplanacağız. Size iki saat diyalektik materyalizm dersi vereceğim. Tamam mı?»

«Tamam» dedik.

Biz oudan sonra her akşam Nazım Baba'nın odasına geldik Balaban'la birlikte. Bize ders verdi orda.

Fakat cezaevinde yaşlı bir doktor vardı. Mustafakemalpaşa Jandarma Komutanı'nın karısına kürtaj yapmış. Masada kalmış kadın. Ölmüş. 6 sene ceza vermişler. 76 yaşındaydı doktor. Fakat, «Reis-icumhur bile benim kadar iyi yaşayamamıştır» diyordu adam. Belliydi daha halinden. Aristokrat bir adamdı, bu doktor.

Velhasılı bu doktor da bizi böyle izliyor. Bir gün bana dedi ki, «Bak Yakup» dedi, «Siz burda hapishanede yatmıyorsunuz.»

«Eee, nerde yatıyoruz? Mapushane değil mi burası?» dedim.

«Yoo» dedi, «Balaban'la siz ikiniz yatılı okulda okuyorsunuz».

Gerici bir adam olduğunu biliyordum doktorun, ben de ona şu cevabı verdim:

«Siz birçok okullarda okumuşsunuz ama hayatı öğrenmemişsiniz. Bari şu okula gelmişken iyi bir sınav verin» dedim.

Bu doktorun gözünden kaçmamıştı Nazım Baba'nın Balaban'la bana verdiği dersler.

«SEN BENİM ELİME SU DÖKECEKSİN, OLMAZ BÖYLE ŞEY...»

«Kitap okutmak, dersleri sürdürmekle yetinmiyordu Nazım Baba» Yakup Ustaya göre.. Hayatın içinden çıkan, günlük yaşamda karşılaşılan davranışlar üzerine de dersler veriyordu.. «Nasıl dersler bunlar» diye sorduğumuzda bize şu anısıyla yanıt vermeyi yeğledi:

— «Birgün köfte yuğurdum. Yemekleri ocağa koyduktan sonra mutfakta, musluğa gittim ellerimi yıkamak için. Sular kesilmiş. Döndüm. Bir maşrapa su aldım yedek kazandan, Lavaboya geçtim ellerimi yıkamaya. Nazım Baba yine koridorda geziniyordu. Beni öyle ellerim bulaşık elimde tas görünce, hemen geldi. Tasi kaptı «Yıka bakalım» dedi.

Ben çömelmiştim hemen kalktım. «Olmaz» dedim. «Niye olmaz» dedi. «Sen» dedim «Benim ellerime su dökeceksin. Ben yıkayacağım. Olmaz böyle şey» dedim. «Sen büyük adamsın» dedim. «Ben senin ellerine su dökeceğim yerde sen benim ellerime su döküyorsun. Olmaz böyle şey» dedim. Kızdı «Oluuur. Yıka bakalım. Dökücem» dedi.

— «Olur»

— «Olmaz»

— «Olur»

— «Olmaz» derken kızdı. «Öküzün burnu» dedi bana. Kızdığı zaman öyle derdi bana. «Hadi Öküzün Burnu az konuş, çok çalış ellerini yıka, bunu sonra tartışırız.»

O döktü ben ellerimi yıkadım. Havluya sildim. «Gel bakalım buraya» dedi. Gittik odasına. Beş on dakka bana konuştu.

— «Bak Yakup» dedi. «Çarpık bir eğitimdir senin aldığın eğitim. Sana hasta dediysem bunun için dedim. Hastalık bu işte. Halbuki ben de bir insanım sen de bir insansın. Ben büyük sen küçük diye bir şey yoktur. İnsan insana yardım eder. Bugün ben senin eline su dökerim. Yarın sen benim elime su dökersin. Bunda birşey yok. Önemli olan insanın insana yardım etmesidir» dedi.

Ve bunlar benim için çok büyük dersler oldu. Şöyle ki:

Hakikaten de Nazım Baba'nın dediği gibi ben oraya gelmişim çarpık bir eğitimle. Eğitim şimdi burada daha öncekinin tam tersi oluyor. Nazım'ın bana verdiği eğitimle benim 30 yaşına kadar toplumdan aldığım eğitimin tam tersi oluyordu.

Velhasıl Nazım Baba Balaban'la benim üzerimde işte böylesine çalıştı.»

YARIN:
NAZIM BABA'NIN HASTALIĞI

tırmık
AYDIN ENGİN

Terimsel Yutturgu

Bugünlerde moda oldu. Türk Dil Kurumu'nun üretip önerdiği yeni sözcüklerle dalga geçeliliyor. Bugüne değin gerici yaklaşımların tekelinde olan bu tutumun, daha demokrat eğilimli kesimlere doğru bir yaygınlaşması var. Adeta on yıllar öncesinde «şumûl» yerine «kapsam», «teklif» yerine «öneri», «sıhhat» yerine «sağlık», «şuur» yerine «bilinç» sözcüklerinin önerildiği günlerdeki gibi bir küçümseme, alay etme eğilimi var.

Devletin resmi ajansı Anadolu Ajansı da bültenlerinde bu eğilime yöneliyor. Yeni türetilip önerilen sözcükleri küçümsetecek «cümleler» düzenliyor, «artık bundan sonra böyle diyeceğiz» filan gibisinden ,aklınca dalgasını geçiyor.

Dilimizin arınması üstüne tartışmalara bir ucundan girmek niyetinde değiliz bu yazıda. Ama ülkemiz üzerinde daha karanlık dolaplar çevrilirken, dilimiz üstüne bu denli «hassas» görünenlere apdest tazelemelerini de salık vermek istiyoruz.

Bakınız, Türk Dil Kurumu'nun türettiği sözcüklerle dalga geçen haberin yayınlandığı gün, ajans bültenlerinden geçen bir başka cümleye. Paris'te IMF batağından üç beş kuruş koparmak için çabalayan Hükümet'in, emperyalizme teslim oluşunu örtmek, bu anlamda Hükümet'i aklamak için yapılan dil cambazlıklarına bakınız. Yazımızın başlığına oturttuğumuz «terimsel yutturgu» deyimini, Türk Dil Kurumu ile değil, şu «Hükümeti aklama» uzmanlarıyla dalga geçmek için biz uydurduk.

Sözü uzatmadan, Paris'teki IMF pazarlığından haber veren ajans bültenine göz atalım. Şöyle deniyor:

«IMF, para ve kredi politikalarının uygulanmasında, ithalat depozitolarının Merkez Bankası'nın iç varlıkları arasında sayılmasını istiyor. Türkiye buna önce direndi fakat sonra kabullendi...»

Ne demek bu sözler? Ne yutturulmak isteniyor bu laf salatası ile? Acaba bizcileyin sıradan yurttaşların kavrayamayacağı çok teknik ekonomi terimlerinin ardarda sıralanması ile bize neyin haberi verilmek isteniyor?

Bizce, bir haber verilmek istenmiyor, tam tersine bir şeylerden haberimiz olmaması sağlanmaya çalışılıyor. TÜSİAD ilanlarında propagandası yapılan «yaşasın özel teşebbüs, kahrolsun kamu yatırımcılığı» belgisinin, Hükümet tarafından kabul edildiği, bu belgiye gizli gizli boyun eğildiği, örtülmek, gizlenmek isteniyor.

Çünkü yukarıdaki ajans bülteni alıntısının anlamı şudur:

«Merkez Bankası'nın kamu kuruluşlarının yatırımları için açacağı krediler tamamen kısıtlansın, tüm krediler özel teşebüse yönelsin...»

İyi mi?

Kelimelerle oynayıp, gerçeği örtme çabaları salt bundan ibaret değil. Devalüasyonun adı «genişletilmiş katlı kur sistemi», zammın adı «fiyat ayarlaması,» karaborsanın adı «serbest piyasa», kamu kuruluşlarınca üretilen temel malları özel teşebbüse maliyet fiyatlarının altında satmanın adı «devlet sübvansiyonu», IMF'nin kucağına oturmanın adı «uluslararası ekonomik entegrasyonu» ABD emperyalizmi ile bütünleşmenin adı «müttefiklerle karşılıklı işbirliği» olarak konunca her şey düzeliveriyor çünkü.

Tüpgaz bollaşıyor; benzin kuyrukları kısalıyor; motorinsizlikten kuruyan başakların hasadı yapılıyor; 5.400 lira brüt asgari ücretle açlığa mahkum edilenler doyuyor; faşizmin karanlık saldırıları gemleniyor; gizli ve açık servislerin sağlı, «sol»lu provokasyonları etkisiz kılınıyor; Komünist Partisi'nin yasak olduğu tek Avrupa ülkesi olmamızın utancı ortadan kalkıyor...

Dilimizin arınmasına karşı çıkanlar olabilir. Eskiden de oldu. Şimdi de olacak. Ama arı dili oluşturma çabaları ile dalga geçenler, önce aktarmaya çalıştığımız «terimsel yutturgu»larla kime ve neye hizmet ettiklerini bir düşünseler...

«Güneşin doğmasını önleyeceğim» diyene herkes güler. Ama bu sözü «Galaksimizde, Güneş Yıldızı'nın gezegenlerinden biri olan yerkürenin kendi iç çevrinimi yüzünden, Güneş ışınlarının dolaysız yansımasını önleyeceğim,..» derseniz belki kafa karıştırmayı becerirseniz. Size gülünmesini bir süre önleyebilirsiniz.

Ne var ki güneş gene de doğar...

ACILI YILLAR
Eduard Claudius

Alevler içindeki Avrupa'da bir Alman Komünistinin anıları

Parklarda ve Üniversite'nin bahçesinde kurşuna dizmeler sürüp gidiyordu; ama barış artık gün meselesiydi

— 2 —

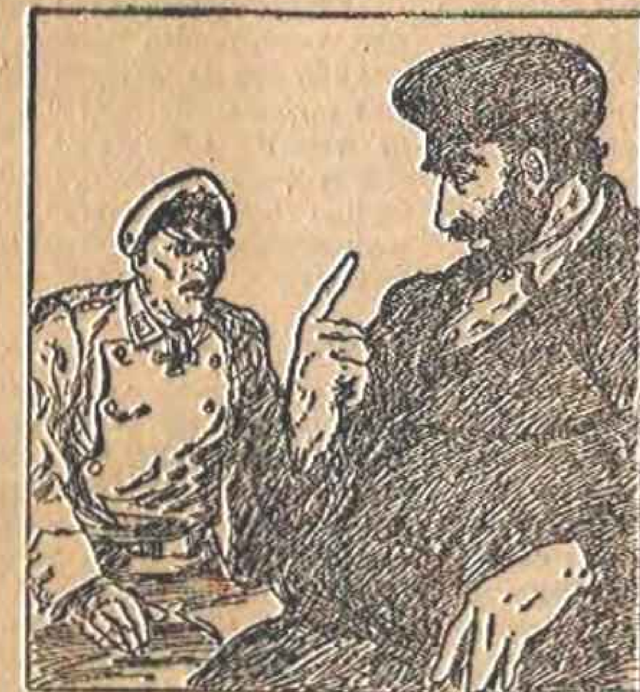
İdam edilmekten yakamızı güçlükle sıyırmış, bunun için bizzat birlik komutanımız Pipo'nun defalarca işe karışması gerekmişti. O sıralarda SS'ler, faşist ordunun askerleri ve bazı bölükler üniformalarını sırtlarından atmışlar kendilerini sivil vatandaş gibi yutturmaya çalışıyorlardı. Bizi de, yanlışlıkla bütün dünyaya yayılmış olan ve kendilerini saklamaya çalışan bu faşistlere benzetmişlerdi. Durum anlaşılınca özür dilediler; üstelik işi tatlıya bağlamak için bir kadeh de şarap ikram ettiler. Ölümün eşiğinden dönen bir kimse için fena teselli sayılmazdı.

Biz oradan ayrılırken tüfekler patlamaya başladı. Bunlar müttefiklerin öncü müfrezelerinden Amerikalılardı. Garaja ulaşmaya çalışıyorlardı. Ama onlar garaja varana kadar iki ceset asıldıkları yerden çoktan indirilmişti, Arabayla üniversite yönünde gidiyorduk. Damlardan ateş ediliyor, kurşunlar arabanın iki yanından vızır vızır geçiyordu.

Üniversite, partizanların genel karargâhıydı. Orada bize de bir oda ayırmışlardı. Domuz eti, bir sandık dolusu yumurta, jampon ve İtalyan salamı da vardı. Son aylarda yediğimiz keçi peyniri, süt, kokmuş eti ve cılız piliçten ibaret, yavan ve düzensiz yemeklerden sonra sonunda ağzımıza atacak doğru dürüst bir yiyecek yüzü görüyorduk. Yıl başında «Özgür Almanya» komitesi, bizi İsviçre sınırını geçmekle görevlendirmişti. Silahlıydık, gümrük muhafızları üzerimize ateş açıp duruyorlardı. Fakat İtalya'daki mukavemetçilere ulaşmayı başardık. Katılma olanağı bulduğumuz Milano Üzerine Yürüyüş'ün oniki yıl önce başlamış olan savaşımın son aşaması olduğu anlaşılıyordu. Berlin'den hiç bir haber aldığımız yoktu. Parklarda ve Milano Üniversitesi'nin bahçesinde, kurşuna dizmeler sürüp gidiyordu; ama barış artık gün meselesiydi; çoğu gitmiş azı kalmıştı. Orada, o ilerdeki yakılmış garajın yanında dururken, karanlık ve kanlı bir devrin sonunun geldiği duygusuna kapılmıştık. Her yaylım ateşte sıçrıyorduk. Vatanı terkedişten, yasa dışı bir yaşantıdan, savaştan ve hapishaneden sonra, sonunda yuvaya dönebilme umuduyla o gece gözümüze uyku girmedi. Hep aynı sorular aklımıza takılıyordu: Dönüşte bizi neler bekliyor? Yeni Almanya neye benzeyecek? Yoksa hınca hınç dolu bekleme salonlarındaki şu savaş tutsaklarına mı?

Partizan Ordusu Kurmay Başkanlığı'nda, tutsaklarla konuşmak, onlara uygun bulduğum konulardan, uygun bulduğum biçimde söz etmek konusunda emir almıştım. Akşam olunca kendimi Anfi'de onların önünde buldum. Sözcükler arıyor, bulamıyordum. Kullandığım dil onlara yabancı gibi geliyordu bana. Konuşmam bitip de sustuğumda, bir mezar sessizliği ile karşılaştım. Yüzler maskeye benziyor, boş, kederli, anlamsız gözler beni görmeksizin üzerime dikiliyordu. Yırtık üniformalar içindeki bu adamlar da, hiç kuşkusuz, kendi kendilerine, bizim kendimize sorduğumuz soruları soruyorlardı: «Dönüşte neyle karşılaşacağız? Yenilginin ertesindeki Almanya neye benzeyecek?»

Daha sonra, Kurmay Karargâhı'na çağrıldık. Gök gürlemesi gibi bir ses koridordan çın çın ötüyordu: «Müttefiklere teslim edilmemi istiyorum!» Kapıyı açtığımızda, SS üniformalı bir Alman generalinin partizanların karşısında ayakta durduğunu gördük. Öfke ve hırstan kıpkırmızı olmuş, partizanlara bağırıp çağırıyordu. Çiklet çiğneyen iki Amerikan askeri odanın bir köşesinde şaşkın şaşkın bakıyordu. Almanca veya İtalyanca bilmedikleri, etraflarında olup bitenlere öyle pek ilgi de duymadıkları görülüyordu. Meyhane patronuna benzeyen General boyuna gürlüyordu: «Ben sizi uluslararası hukukun tanıdığı bir güç kabul etmiyorum. Siz bir çakal sürüsünden, serseri topluluğundan, çetecilerden başka bir şey değilsiniz!»

Generali uyardım:
— *Biraz daha alçakgönüllü olsanız..*

Söylediğinin anlaşılmadığını düşündüğünden mi bu derece küstahlaşabiliyordu? Yoksa oradaki Amerikalıların kendisini korumak için yeterli olduğunu mu sanıyordu? Belki de Müttefiklerin saat başı yaptıkları partizanlara yakaladıkları tutsakları Müttefik birliklerini teslim etmeyi ihtar eden radyo yayınlarını duymuştu. Peki sayısız idamlar, kasaba ve köylerin yakılıp yıkılması bu adama göre suç değilmiydi?

Ombiryalı genç bir köylü olan Kurmay Başkanı Guido, Generalin dediklerini çevirmemi istedi. Bir yandan da renkten renge giriyordu. Adamın söylevinden birşey anlamamakla beraber, ses tonu ve tavırları yeteri kadar anlamlıydı. General sesimi işitir işitmez hışımla bana döndü ve düşmanlığı daha da arttı.

Ağzı büzüldü, kendinden geçiyormuşcasına yumruklarını sıkmaya başladı. Bazı ayrıntıları atlayarak dediklerini İtalyanca'ya çevirdim. Guido'nun düşündüklerini yüzünden okumak hiç de güç değildi.

Üçümüz de oradaydık: Ben, Sarre'li maden işçisi Albert-Teruel yakınında ve Ebre'de tabur komutanı idi, ve ABD'de büyümüş, İspanya iç savaşına katılmış olan İsviçreli Adolf. General üçümüzü de sivil kıyafette ve sadece tabancalı olarak gördüğünden yüksekten atmayı sürdürüyordu. Bizi asker kaçağı sanıyor olmalıydı.

(Devamı var)

Trabzonlu taraftarlar bayram yaparken G. Saraylı taraftarlar üzgün

TRABZONSPOR CEPHESİ:

Taraftarlar coşkuyla şampiyonluğu kutladı

● EN MUTLULAR, KAN-TER İÇİNDE KUPAYA UZANAN FUTBOLCULAR İLE SİMİTLE KARIN DOYURUP MAÇ İZLEYEN TARAFTARLARDI

HASAN UYSAL

Trabzonspor'un Ordu maçında aldığı bir puanla şampiyon olması tüm Karadeniz'de büyük bir coşkuyla kutlandı. Trabzonspor'lu taraftarlar Ordu maçı öncesinde kutlama törenlerini başlattılar. Bu arada Ordu'daki Trabzon'lu taraftarların temelden ayrı iki görünümü açıkça ortadaydı...

Taraftarların büyük çoğunluğu uykusuz bir gecenin, parklarda sabahlamanın izlerini yüzlerinde taşıyıp, stad kuyruklarında simitle kahvaltılarını yaparlarken lüks arabalar içinde Ordu'ya gelen ve birinci sınıf otellere yerleşenlerin bilet bulamama endişeleri yoktu. Çünkü onların yerleri heryerde olduğu gibi Ordu stadında da önceden ayrılmıştı. İlginç olan simitle kahvaltı edenlerle, lüks otellerde rahatına bakanlar da Trabzonspor'luydu...

Maçtan sonraki tablo ise, görülmeye değerdi. Futbolcular hasta taraftarların sevgi selinde boğulmamak için üzerindeki giysileri taraftarlara atarak yarı çıplak kaldılar. Sporcuları omuzlarda taşıyanlar simitle kahvaltı ettiklerini söylediğimiz taraftarlardı.

Sonuçtaki gözlemimize göre, elbetteki en kazançlı olanları değil ama, en mutlu olanlar kan-ter içinde kupaya uzanan futbol işçilerile boş mideyle maçı izleyen ve sporcuları omuzlarda taşıyan hasta Trabzonspor'lu taraftarlardı...

FUTBOL FEDERASYONU YARIN İZMİR'DE TOPLANIYOR

Ankara — Futbol Federasyonu Kurulu çarşamba günü saat 10.00'da İzmir'de Cemal Baltık'ın başkanlığında toplanarak gündeminde bulunan konuları görüşüp karara bağlayacaktır.

Edinilen bilgiye göre, Trabzonspor'un şampiyonluğu, Galatasaray'ın ikinciliği ve Orduspor'un dördüncülüğü ile Türkiye Kupasını kazanan Fenerbahçe'nin durumları tescil edilip UEFA'ya bildirilecektir.

KISA...KISA...

Futbol Federasyonu, dört pilot bölge kurarak futbolu tabana indirme çalışmalarına başladı.. Bu dört pilot bölgenin de başantrenörlüğüne Sabri Kiraz'ın getirileceği açıklandı.

Satışa çıkarılan futbolcuların, bundan böyle açık artırma yerine, kapalı zarf usulü ile transfer yapılacağını açıkladı. Federasyon bu konuda şu açıklamayı yaptı:

«Bu çirkin uygulamayı kaldırıyoruz. Temmuz ayının 15'inde satışa çıkarılan futbolcu, herhangi bir kulüple anlaşamazsa bu yolla kendisine yeni bir kulüp bulacaktır.»

Ulusal Futbol Takımımız, Polonya ile Eylül ayı içinde özel bir karşılaşma yapacak. Öteyandan Asya ülkelerinden gelen maç teklifleri de görüşülmektedir.

Galatasaray - Kırıkkalespor maçının 10 dakika geç başlamasına neden olanlar hakkında soruşturma açıldı.

Avrupa Kupalarının finallerinden biri ülkemizde yapılacak. Bu maçın hangi tarihte yapılacağı önümüzdeki UEFA toplantısında kesinlik kazanacak.

Rizespor, Gaziantepspor'la yaptığı maçı TV naklen veriyor gerekçesi ile oynamak istemedi. Rize'li yöneticiler, «TV'yi hiç bir maçımızda görmek istemiyoruz» dediler. Araya giren yetkililer Rize'nin sahaya çıkmasını sağladı.

GALATASARAY CEPHESİ:

Futbolcular aklanırken yöneticiler suçlandı

● SARI-KIRMIZILI TARAFTARLAR «HATUNİÇ OLAYI» İLE HEM 7 MİLYONUN, HEM DE ŞAMPİYONLUĞUN GİTTİĞİNE İNANIYOR VE O DÖNEMİN YÖNETİCİLERİNİ SUÇLUYORLAR..

Bir puan farkla şampiyonluğu Trabzonspor'a kaptıran Galatasaray'lı futbolcular taraftarlarınca Kırıkkalespor maçında şampiyon olarak kutlandı. Galatasay Teknik Direktörü Coşkun Özarı daha önce verdiği demeçte «Ligin şampiyonu Galatasaray'dır» dedi. Taraftarların bu davranışı ve Özar'ının sözleri geçmiş olaylardan ders alamayanların kafalarına inen bir bal yozdur...

Kendi çıkarlarını sürdürmek için ülke sporunu yabancılara peşkeş çekenler sporseverlerin seslerine kulaklarını tıkasalar da sonuçta artık bu durumu sürdürme olanağını bulamazlar.

HATUNİÇ'İN TRASFERİNİ KİM ÖNERDİ?

Savunmanın kilit adamı Fatih'in, yerinin degiştirilmesi sonucu doğuracak olan Hatuniç'in transferini kim önerdi. Oyun karakterleri açısından hiç bir zaman uyumlu bir ikili olmayacak olan Fatih ve Hatuniç'in yan-yana oynamasını hangi futbol uzmanı okeyledi. Ve de kulüp kasasından 7 milyonu bu işe kimler yatırdı. Artık seyircinin bunlardan haberli olduğunu sahada gördük...

Yabancı sporcu tutkusunu kendi özel çıkarlarına geldiği için esürdürmek isteyenler, Hatuniç olayı'ndan ders almalıdırlar. Bu tutumlarını bundan sonra da sürdürecek olanlar bize göre devekuşundan farksızdırlar...

FİKRET ÜNLÜ: "DEVLET ŞİKE YAPMAZ!..."

Gençlik ve Spor Bakanı Yüksel Çakmur tarafından görevden alınan Beden Terbiyesi eski Genel Müdürü Sayın Fikret Ünlü yabancı sporcuların ülkemizde spor yapmalarının eşitsizlikler yarattığını söyleyerek «Türkiye'de her kulüp aynı olanağa sahip değildir. Biz devlet olarak parası olan kulüplere böylesi olanaklar sağlarsak, devlet eliyle, bir bakıma şikeyi hazırlamış oluruz.

Parası olan kulüplere yerli ve yabancı sporcuları bünyelerinde toplayacaklar, sahaların en iyisi onların olacak ve ondan sonra da düşme hattındaki takımların şike yapıp, yapmadıkları tartışma konusu olacak. Böyle şey olmaz» dedi. Böyle devlet politikası olamayacağını da ileri süren Ünlü sorularımızı şöyle yanıtladı:

SORU: Sayın Fikret Ünlü yabancı sporcu yasağı sizin Genel Müdürlüğünüz sırasında konmuştu. Daha sonra birçok yorumlara ve değişik olaylara neden oldu. Bildiğiniz gibi üç büyük kulüpler de kararın iptali için Danıştay'a başvurdular. Danıştay bu başvuruyu reddetti. Kararın uygulayıcısı olarak bu konudaki görüşleriniz nelerdir? Kararı almanızdaki başlıca nedenler nelerdi?

● DEVLET SAHALARININ EN İYİSİ VARSIL KULÜPLERE AÇILACAK, EN İYİ YERLİ VE YABANCI SPORCULARI TOPLAMA OLANAĞI ONLARA VERİLECEK YÖNETİCİLER ONLARLA BİRLİKTE HAREKET EDECEK VE BUNUN ADI DA DEVLET POLİTİKASI OLACAK. BÖYLE ŞEY OLMAZ...

YANIT: Resmi kayıtlarda küçük gösterilen ama aslında yüksek paralar karşılığında dışardan getirtilen yabancı sporcuların, bulunduğu takımlara yararları hiç kuşkusuz yadsınamazdı. Ama biz bunu genelde toplum yararına görmüyorduk. Bu tür geçici önlemlerle liglerin üst sıralarına tırmanma olasılığı her zaman vardır; bu da o takımın yararına bir olaydır, bunun yanında Türk sporunu diğer uluslar düzeyine ulaştırmada üzerinde durulacak bir olgu değildir. Bizim amacımız kulüplerimizi ileride kendilerinin de yararına olacağı özkaynaklarına yöneltmekti. Sporcu yasağında olduğu gibi, transferi üç yıl dondurma kararımız da, takımların, yıldızlarda ve gençlerde yarışmalara katılma zorunluluğu bu amaca dayanıyordu.

Üstelik Türkiye'de her kulüp aynı olanağa sahip değildi. Biz devlet olarak parası olan kulüplere böylesi olanakları sağlayarak Devlet eliyle bir bakıma şike'yi hazırlamış oluyorduk. Parası olan kulüpler yerli ve yabancı yıldız sporcuları bünyelerinde toplayacaklar; ondan sonra da küme düşen kulüplerin şike yapıp yapmadıkları kamuoyunda tartışma konusu olacak. Sahaların en iyisi onlara açılacak; sporcuların en iyisi onlarda toplanacak; yöneticiler onlarla birlikte hareket edecek, bunun adı da Devlet politikası olacak. Böyle şey olmaz.

● TÜRKİYE'DE BELLİ KİŞİ VE KURUMLARIN YARARINA OLAN HERŞEYİN TOPLUM YARARINA DA OLACAĞINI VARSAYMAK YANLIŞTIR. BÖYLE BİR MANTIKLA YOLA ÇIKILIRSA DEĞİŞİK, EKONOMİK VE SOSYAL OLAYLARDA Kİ BENZER OLGULARI DA, AYNI PLATFORMDA DEĞERLENDİRMEK GEREKİR Kİ BÖYLE BİR ÇELİŞKİ AŞILAMAZ...

Aldığımız kararların hepsinin özünde toplum yararı yatmaktadır. Doğruluk derecesi tartışılır. Alınan bu kararın yargı organlarınca da benimsenmesini saygı ile karşıladım.

Türkiye'de belli kişi ve kurumların yararına olan herşeyin toplum yararına da olacağını varsaymak yanlıştır. Böyle düşünülürse, bu mantıkla daha değişik ekonomik ve sosyal olaylardaki benzeri olguları da aynı platformda değerlendirmek kerekir ki çelişkileri ortaya çıkar.

SORU: Danıştay'a itirazın red edilmesinden sonra sanıyorum bazı kulüpler sporcu yasağının kaldırılması için daha başka yollar arayacaklar. Son olarak Futbol Federasyonunun sporcu yasağının kaldırılması için Beden Terbiyesi Genel Müdürüne başvuracağı söylentileri dolaşmaktadır. Genel Müdür bu konudaki başvuruyu olumlu karşılarsa konu Danışma Kurulunda tartışılacaktır. Danışma Kurulunun kabul etmesi durumunda sizce ne gibi sorunlar ortaya çıkacaktır.

● RESMİ GAZETE'DE YAYINLANAN ÜSTELİK DE YÜKSEK YARGI ORGANLARINCA DOĞRULUĞU KANITLANAN KARAR; DEĞİŞİK YÖNTEMLER VE KILIFLARLA BOZULAMAZ. DEVLET ŞİKE YAPMAZ...

YANIT: Her şeyden önce Devlet otoritesi yara alacaktır. Ben bu kadar gelişmeden sonra sporcu yasağı kararını veren bugünkü Danışma Kurulundan aksine bir karar çıkacağını sanmıyorum. Konuya kapanmış gözüyle bakıyorum.

Resmi Gazete'de yayınlanmış üstelik de yüksek yargı organlarınca doğruluğu kanıtlanmış bir karar değişik yöntemlerle ve başka kılıflarla bozulamaz.

Fikret Ünlü neden görevden alındı

Fikret Ünlü, göreve gelir gelmez «Kulüplerimizi yönetenlerin ekonomik güçleri, buna dayanarak sağladıkları siyasal güçleri vardır. Ve elleri devlet yönetiminin her kademesine kadar uzanabilmektedir» diyebilen ilerici bir bürokrattır. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü görevini üstlenir üstlenmez oyunu kurallarına göre değil, kitlelerin yararına göre oynadığı için bazı kesimlerin tepkisini çekti. Ünlü'nün en büyük şanssızlığı döneminde sporcu kesiminin gücünü duyuracak bir örgütün gelişen olaylara ağırlığını koymaması oldu. Ünlü, sporcudan yanaydı. Ünlü, kitlelerden yanaydı. Ve Ünlü görevden alındı... Sporcuların ve ilerici kesimin tepkilerine karşın görevden alındı... Ancak oyunu kurallarına göre oynamayanların değil, oynayanların görevden alınacağı günler uzakta değildir. Ünlü gibiler görevden alınırlar ama yokedilemezler... Bu gerçeğin kanıtlanacağı günler uzakta değildir...

DEMİRCAN'IN AYRILMASI BOLUSPOR'U YIKTI

Boluspor'un küme düşmesinden yöneticiler sorumlu tutuluyor

Bolu (POLİTİKA) — Boluspor'un İkinci Lige düşmesi kentte büyük üzüntü yaratırken yöneticiler ağır biçimde suçlandı. Taraftarlar Boluspor'un küme düşmesinde tek sorumlu olarak yöneticilerin başarısız yönetimini ve yanlış davranışlarını gösterdiler.

Mevsim başında çok iyi futbol oynayan ve başarılı sonuçlar alan Boluspor, daha sonra yöneticiler yanlış bir davranış içine girerek Antrenör Fethi Demircan'ın işine son verdiler. Demircan'ın görevden ayrılmasından sonra başarısız sonuçlar alan Boluspor beklenmeyen biçimde küme düştü.

Bilindiği gibi Fethi Demircan futbolcuların çeşitli haklarını, yöneticilerden talep etmiş, yöneticiler de bu hakları vermeyeceklerini Demircan'a açıklamış, Demircan da ayrılmak zorunda kalmıştı.

OFSAYT

Enkaz devretti

Galatasaray'ın şampiyonluğu yitirmesi çeşitli yorumları da peşisıra getirdi. Bu durumu kimileri ülkemizdeki futbol ligleri denen kumarhanenin kurallarına bağlayıp işin içinden sıyrılırken; kimileri de yöneticileri ağır biçimde suçluyor. Açıkça Galatasaray'lı futbolcuların görevlerini yaptığını «Hatuniç Olayı»nın G. Saray'ı geride bıraktığını öne sürüyorlar.

Bu açıkça şu demektir. Selahattin Beyazıt yönetimi, Uras yönetimine enkaz devretti.. Galatasaray'lı futbolcuların olağanüstü uğraşları bile bu enkazı kaldıramadı..

Sonuçlandıramazlar

Futbol Federasyonu İzmir'de toplanacak. Gündemindeki konuları görüşecek...

Öyle bir gündem ki, 67 ilde toplansalar gene sonuçlandıramazlar!

eğriler doğrular — KAZIM KANAT

Bu düzen kimden yana?

ÜLKEMİZİN sosyo-ekonomik sorunlarını bir kenara bırakıp spora bir bakın... Ülkenin sorunları ile, sporu birbirinden soyutlayabiliyor musunuz?... Kesinlikle hayır.. İşte sorun burda başlıyor... Yoklar ülkesinde elbette spordan söz edilemez ve onun adı değişik bir deyişle «Sporsuz Türkiye» olur...

ÜLKEMİZDE sporu salt spor olarak irdeleyebiliyor muyuz?... Yoksa tüm vücudun hasta olduğunu unutup, kılcal damarlardaki tıkanıklıkla mı uğraşıyoruz?.. Asıl sorun burda.. Görmemiz gereken tüm vücudun hasta olduğudur.. Yoksa yıllardır yaptığımız gibi kılcal damarı onarmak vücuda hayat vermez .. Yalnız ve yalnız zaman kaybetmektir...

KONUYU biraz değiştirip güncel sorunlara getirelim.. Beden Terbiyesinin mayıs ayı raporuna göre ülkemizde 663 spor tesisi vardır.. Bu spor tesisinin yarısı üç büyük kentimizdedir.. Dahası da var.. Bu tesisin 294'ü futbol için yaptırılmıştır...

BU KONUYU değişik bir yönden daha inceleyelim.. «DPT'nin raporuna göre ülke sporu için yaptırılan stadyumlar kulüplere kiraya verilemez.. Yasalara aykırıdır.. DPT böyle diyor ama Ali Sami Yen Stadı Galatasaray'a çok düşük ücretle 99 yıllığına kiraya verilmiştir... Fenerbahçe Stadını devlet kendi olanakları ile bitirirse o da bu kulübün emrine verilecektir... Ya bu ülkenin gerçek sporcu kesimi nerde spor yapacaktır? Kaldı ki.. İnönü Stadı'nda amatör sporcular güç koşullar altında spor yaparken, hatta yapamazken, hafta sonunda profesyoneller için her türlü olanak hazırlanır...

ŞİMDİ soruyoruz.. Bu düzen gerçek sporculardan yana mıdır? Yoksa yönetenlerden mi yana?...

KİMDEN yana oldukları «Yasalara karşın» belli olan bu düzen gerçek sporculardan yana değildir?.. Öyleyse DPT'nin uygulanmayan spor anlayışını bir kenara bırakıp gerçekleri bir kez daha söyleyelim:

«BIRAKIN kılcal damarı onarmayı.. Vücut her yanı ile hasta.. Üstelik ölmek üzere...»

Maraş katliamında başı ÜGD çekti

(Baştarafı 1. Sayfa'da) Yasasının 94. maddesi uyarınca Kahramanmaraş toplumsal olayları yargılamasında zabıt kâtiplerinin yerine steno görevlendirilmesi isteminde bulundu. Hakim Kıdemli Albay Hikmet Hasımızoğlu başkanlığındaki mahkeme heyeti, oy çokluğu ile zabıt kâtipleri yerine Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görevli ve duruşmada hazır bulunan 4 stenografın görevlendirilmesi yolunda karar aldı. Bu karara üye Deniz Hakim Yarbay Gürsel Akba şın 'yargılamalarda teyp ve steno şeklinde tesbitin taraflar yönünden bazı sakıncalar yaratacağını» ileri sürerek karşı çıktı. Daha sonra 592'si tutuklu 803 sanığın yoklamasına geçildi.

Kahramanmaraş şiddet olayları davasını yabancı basın da izliyor. Yerli basın mensupları yanında İtalyan, Alman, Norveç, İngiliz ve Amerikalı gazeteciler de sanıkların getirilişlerini, salona yerleştirilişlerini ve çocuklarını emziren bazı örtülü sanık kadınları, yargılamanın başlayışını filme aldılar.

GENİŞ GÜVENLİK ÖNLEMLERİ

Duruşma başladığı sırada çoğu idamla yargılanan sanıkların katliamlarını önlemek amacıyla bin kişilik bir birlik görev başında olduğu görüldü. Bu birlik Kahramanmaraş olayları sırasında görevlendirilen Kayseri Hava İndirme Tugayındaki erlerden oluşuyordu. Özellikle Kahramanmaraş, Adana ve çevresindeki yurttaşların izlediği duruşmanın süratle sonuçlandırılacağı bildiriliyor.

ÜGD VE MHP'NİN DURUMU

Kahramanmaraş kitle kırımının soruşturması, olaylarda MHP eğilimli ÜGD'nin ve başı önde gelen, yönetici MHP'lilerin rolünü ortaya çıkaracak nitelikte olduğundan dava büyük bir ilgi ile izleniyor. Bu arada sanıkların bir bölümünün MHP üst kademeleri tarafından özel olarak korunduğu, sanık avukatlarının bir çoğunun MHP tarafından tutulup görevlendirildiği de ileri sürülüyor.

Kahramanmaraş davasının başlaması, MHP çevrelerinde endişe yaratırken davanın, demokrasi güçlerinin bunca zamandır ortaya koydukları gerçekleri, MHP ve yandaşı gençlik örgütlerinin terör hareketlerinde, kitle kırımlarında ve «anarşi» diye nitelenen faşist odaklı olaylardaki paylarını ortaya koyup koymayacağı, suçluların açıkça ortaya çıkmasından sonra, ilgili örgütler hakkında nasıl bir işlem yapılacağı da merakla bekleniyor.

Nikaragua'da

(Baştarafı 1. Sayfa'da) Bu arada ülkede genel seferberlik ilan edildi. Somoza rejimi uzun bir süreden beri radyoda haber yayınlamazken, önceki gün bütün ihtiyatları silah altına çağırdı ve bu seferberliğin «Nikaragua topraklarının birliğini ve bütünlüğünü» savunmaya yönelik olduğunu ileri sürdü.

Somoza rejimi ayakta durabilmek için bütün kozlarını oynarken, Nikaragua Piskoposlar Meclisi bir bildiri yayınladı: bildiride «Aşırıcılara karşı çıkılması»nı istedi.

Sorgu'da isim veren komandolar

(Baştarafı 1. Sayfa'da) lanarak jandarmalara teslim edilmişti. Olaydan dört gün sonra işyerine dönen Mehmet Uçar adlı MHP eğilimli işçi de jandarma tarafından gözaltına alınmıştı.

Mehmet Uçar jandarmaya verdiği ilk ifadede Ağaç-İş Sendikası Ankara Şubesi Genel Kurulundan sonra, MHP Genel Merkezine gittiklerini, MHP Niğde Milletvekili Sadi Somuncuoğlu tarafından karşılandıklarını ve kendilerine «Arkadaşlar, otomobillerin kontak kapatmasından sonra hükümet kesin olarak düşecektir. Sizler işyerlerinde anarşi yaratarak bize yardımcı olacaksınız, yoksa bu hükümet düşmez. Kim olursa olsun fabrikanızdan bir solcuyu vurun» dediğini açıklamıştı.

Uçar, MHP Genel Merkezinde yapılan görüşmeden sonra Mehmet Ali Yılmaz, Metin Kurt, Ali Duran, İlyas Yüksel, Hacı Ahmet Yorulmaz, Sadettin Cengiz, Veysel Kayabaşı, Ahmet Alan, Oğuz Coşkun, Eyüp Özmen, Nevzat Bilaloğlu, İsmet Şahin, İbrahim Başer, Kerem Alan, Lütfi Fidan, Cihan Çağan, Behçet Tatarolatoğlu, Nuri Gülsel ve Yaşar Güven ile birlikte işyerinde solcu olarak tanınan Şenol Güler'i vurmayı kararlaştırdıklarını bildirmişti. İfadesinde Bedri Yılmaz'ın kendisine silahını vererek «kaybet bunu» dediğini, bunun üzerine memleketi olan Niğde'nin Aksaray Armutlu köyüne giderek silahı akrabası Osman Çal'a verdiğini ve üç gün köyde saklandığını da açıklayan Uçar, ifadesinden sonra Ankara Yenimahalle Jandarma Komutanlığında dört gün bekletildi. Uçar, bu dördüncü günün sonunda ifadesini değiştirdi ve Türk - İş'e bağlı Ağaç-İş Sendikası Ankara Şubesi Başkanı ve Ağaç-İş Genel Yönetim Kurulu üyesi, işyeri şefi Emin Gürsoy ile işçi temsilcilerinden Metin Çetin ve Sabri Temel'in [illegible] iddia etti. Bunun üzerine Gürsoy, Çetin ve Temel [illegible] Sıkıyönetim Askeri Savcılığına gönderilerek gözaltına alındılar. [illegible] ne baskı yapıldığını yineledi. Ancak Gürsoy, Çetin ve Temel'i yüzleştirilmesinden sonra bir baskının söz konusu olmadığını söyledi.

Mehmet Uçar'ın ilk verdiği ifadede isimleri geçen komandolar, saldırı sırasında işçiler tarafından silahıyla yakalanan Yaşar Güven dışında hiç biri tutuklanmadı. MHP eğilimli müdür Mustafa Uğur'un göreve dönmesinden cesaret alan komandolar olaydan yaklaşık bir ay sonra işyerine döndüler.

İşçilerden oluşan bir grup müdüre çıkarak komandoların jandarmaya teslim edilmelerini ve iş akitlerinin feshedilmesini istediler. Uğur bu saldırıya katıldıkları saptanan komandoları «can güvenlikleri kalmadığı» gerekçesiyle Beton Elemanları Başmühendisliğine atadı.

IMF'ye

(Başterafı 1. Sayfa'da)

Türkiye ile IMF arasındaki görüşmelerde uygulanacak ekonomi politikaları aşağıdaki biçimde belirlendi:

1 — Katlı kurun genişletilmesi yoluna gidilecektir. Ancak Türkiye, en kısa sürede bu uygulamaya son verecek.

2 — Kamu kesiminin Merkez Bankasından borçlanması sınırlandırılacak krediler için üçer aylık artış tavanları belirlenecek.

3 — Türkiye ithalat ve dış borç ödemelerinde gecikmeye neden olmayacak.

4 — Uygulanan ekonomi politikalarının gelişmesi Türkiye ile IMF arasında üç ay da bir gözden geçirilecek.

5 — Türkiye ile IMF arasında ileriki yıllarda uygulanacak politikalar konusunda kesin mutabakat sağlanacak.

Seydişehir olaylarının perde arkası

(Baştarafı 1. Sayfa'da) devam eden kanlı saldırıları iyi değerlendirebilmek için, bir kaç ay öncesine bakmakta yarar var. Aralık ayı, Maden-İş'in [illegible] den istifaları başlattığı ay. İşçilerin Türk Metal'e [illegible] sendikamız Maden-İş dediklerini ay. Türk Metal boş durur mu? 12 Ocak 1979 günü Türk Metal Başkanı Fevzi Atalay Etibank Alüminyum Tesislerinde çıkışa rastlayan bir saatte işçileri başına toplayıp bir konuşma yapıyor. Konuşması sırasında eliyle Maden-İş üyelerini göstererek «Bu moskofları Moskova'ya göndereceğiz, [illegible] yöneticileriyle birlikte öldüreceğiz» diyor. Ayrıca ekliyor: «Hükümet bugün var yarın yok, düşecek, çekinmeden istediğiniz eylemi yapın»

Bu konuşma ertesi günü, Cumhuriyet Savcılığı'na başvuran iki işçinin şikayet dilekçesi ile kanıt niteliği kazanıyor, 23 Mayıs saldırısıyla 50 kişinin yaralanmasına, Maden-İş binasıyla birlikte çok sayıda işyerinin, lokalin, belediye araçlarının tahrip edilmesine yol açan bu kişiler içeride şimdi. Fakat bir de olayın «Emniyet» yanı var. «Amaçları Maden-İş'i tahrip etmekti, diğerlerine gelince, başlamışken bitirelim dediler» şeklinde konuşan Emniyet Amiri Yıldırım Atalay, önemsememiş olsa gerek, Türk Metal Başkanının konuşmalarını? «Halkı isyana teşvik» değil midir bu. TCK'nın 149. maddesine girmez mi? Neden yapışmaz yakasına o gün Türk Metal Başkanının? Hayır, o, 1 Mayıs'a katılmak isteyen Maden-İş yönetici ve üyelerinin İzmir'e gitmesini engelletir kadrosundaki polislere. Akıl almaz baskılar uygular...

«TÜRK METAL'İN SEYDİŞEHİR'DEN KOVULMASI FAŞİST HAREKETİN BELİNİ KIRACAKTIR»

Türkiye Maden-İş'in, Seydişehir'deki Etibank Alüminyum İşletmeleri Müessesesi'nde çoğunluk sendikası durumuna geçmesinde yoğun bir çaba harcayan 15. Bölge Başkanı Baykal Gürsoy «Türk Metal'in Seydişehir'den kovulması, faşist hareketin belini kıracaktır» diyor ve şunları söylüyor:

«Maden - İş, 1978'in Şubatında geldi buraya. Türk Metal'in yetkisi kesinleşmişti. O sırada 2-3 bin kişilik bir işçi topluluğuyla Maden-İş tabelasını astık. Aralık ayında da Türk Metal'den istifaları başlattık. Hedef çoğunluk sendikası olmak ve toplu iş sözleşmesi hakkını elde etmekti. Türk Metal'den istifaları başlattıktan on gün sonra sendikamız çoğunluk sendikası durumuna geldi. Bu sendikanın çözülmeye başlaması üzerine, açık MHP üyesi olan yönetim, yerini AP görünümlü faşistlere bıraktı. Aralık ayının sonuna doğru AP'den Ali Naili Erdem Necati Kalaycıoğlu, MHP'den Ağah Oktay Güner, İhsan Kabadayı ve Avni Çarşancaklı, Seydişehir'e gelerek AP - MHP işbirliğini yaygınlaştırdılar. Amaç Türk Metal'i ne pahasına olursa olsun ayakta tutmaktı. İlçede gerginlik arttı. Açık faşist saldırılar boy gösteriyordu, [illegible] saldırganlık da kendisini göstermekte gecikmedi. Bu güne kadar her iki taraf da, Maden - İş'e karşı birbirini tamamlayan saldırılar düzenlediler. İki taraf yapıları saldırılar, Maden-İş'in «temsilcilik sorununu» bugüne kadar geciktirmiştir. Faşist amaçlarına ulaşamamışlardır. Maden - İş'in çoğunluk sendikası olduğu Etibank Genel Müdürlüğünce de onaylandı ve Seydişehir Alüminyum İşletmeleri Müessesesi'ne yaptığımız temsilci ataması başvurusu kabul edildi. Son olaylar sırasında Maden-İş'i provokasyona getirmek istediler. Bunu da başaramadılar. Şimdi Seydişehir'de demokrasiden yana güçlerle demokrasi düşmanlarının mücadelesi vardır. Etibank Alüminyum İşletmeleri'nde toplu iş sözleşmesi yetkisini de alacaktık. Türk Metal'in Seydişehir'den kovulması faşist hareketin belini kıracaktır. [illegible]

MADEN - İŞ ANTİ FAŞİST EYLEM BİRLİĞİNİN BAŞINI ÇEKİYOR

Seydişehir'de olaylar durulmuş gibi görünüyor. Ancak yine de kesin konuşmamak gerekir. Seydişehir halkı da bunun bilincinde. Bu nedenle demokratik kuruluşlarla esnaf ve CHP'li [illegible] Maden-İş'in önderliğinde eylem birliği kararı aldı. Şimdi CHP'siyle, TMMOB temsilciliğiyle, TÜTED'iyle, TÖB - DER'iyle, Tek - Ges - İş'iyle, SGB'siyle, İGD'siyle Tek - Der'iyle ve esnafıyla birlikte faşizme karşı yürüyecek Seydişehir halkı.. İşçi sınıfının önderliğinde Türk Metal'i bir daha gelmemesine kovuncaya kadar birlikte savaşacaklar...

AP bildirisine Genelkurmay tepki

(Baştarafı 1. Sayfa'da) gün önce yayınlanan Başkanlık Divanı bildirisini yumuşatmaya çalıştı. Demirel bildirisinde Ecevit'in Cumhurbaşkanını da amaçlarına alet etmeye çabaladığını öne sürdü. Demirel Cumhurbaşkanını Ecevit'in çok güç durumlara düşürdüğünü söyledi.

AP Başkanlık Divanı bildirisinin politik çevrelerdeki çeşitli tepkilerinin yanısıra Genelkurmay Başkanlığınca da hoş karşılanmadığı bildiriliyor. Bir süre önce MHP'nin yayınladığı ve koğuşturma konusu olan orduyu göreve çağıran bildirisinin hemen ardından Demirel'in dökülecek kanlardan sözetmesi, ordu komuta çevrelerinde rahatsızlık yarattı. Bildirildiğine göre Genelkurmay Başkanlığı çevreleri Demirel'in bir süre önce emekli subaylarla yaptığı toplantıyı da tepki ile karşıladı.

ALACAKAPTAN'IN SÖZLERİ

Geçirdiği bir hastalık nedeniyle uzun süreredenberi evinde tedavi görmekte olan CHP Genel Sekreter Yardımcısı Uğur Alacakaptan Politika muhabirinin sorusuna verdiği yanıtta şunları söyledi:

«Aslında o demece gerekli cevabı Başbakan Ecevit verdi. Daha fazla eklenecek bir şey göremiyorum. Bildiri çok büyük bir kızgınlıkla hazırlanmış ve baştan sona söylenmeyecek sözlerle dolu. Anlaşılan AP hükümetin devam etmesinden çok büyük kızgınlığa düşmüş.»

APLİ MUHALİF MİLLETVEKİLİ

Uzun süreden beri Demirel'e ve izlediği politikaya karşı olduğu bilinen bir AP milletvekili ise muhabirimizle görüşürken haziran ayının büyük olaylara gebe olduğunu bildirdi «herkes ateşle oynuyor» dedi. Millet vekili şimdilik olayları izlemekle yetindiğini bir süre sonra bazı açıklamalarda bulunabileceğini söyledi.

DEMİREL'İN AÇIKLAMASI

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel dün bir açıklama yaparak Ecevit'i sert biçimde suçladı. Ecevit'in Cumhurbaşkanını da açmaza düşürdüğünü öne süren Demirel özetle şunları söyledi:

«Bu olay son derece manidardır. Ne pahasına olursa olsun, koltuğunu muhafaza için gayret sarfeden hükümetin başı, Cumhurbaşkanı'nı kendi emeline alet etmiştir.

Şayet, devletin işlerini görmek için bakan lazım idi ise, bunu kendi partisinin içinden yapabilirdi, kendi partisinin içinden kimseyi bakan yapmayıp, bir süre önce partisinden vaadle bağımsızlaştırılan bir kimseyi bakan yapmasının maksadının, millet hizmetlerinin daha iyi görülmesi olduğunu iddia etmek çılgınlıktır.

Partiler demokrasisini zedeleyen bu hareket ile, kendi partisi de zedelenmiştir. Zira, siyasi hayatın vazgeçilmez bir parçası olan siyasi partilere, kendi partisi de dahildir.

Kuruluşu ile Anayasa'nın 4. maddesine, insan hakları beyannamesinin 21. maddesine ters düşen, icraat ile Anayasa'nın 8, 121, 132 ve 136'ncı maddelerini çiğneyen, dünyada eşi emsali olmayan, Cumhuriyet tarihinde görülmemiş bu gölgesinden korkan hükümetin başı, Cumhurbaşkanını düşürdüğü fevkalâde zor durum dolayısı ile hezeyan içerisindedir.

Suç üstü yakalanmış, onun telaşı ile avazı çıktığı kadar bağırmaktadır.

Paris'te, Türk köylüsünün alın teri ve el emeğini, vatan çocuklarının Kıbrıs'ta dökülen kanını ve milletimizin itibarı olan Türk Parası'nın değerini koltuğunu muhafaza uğruna pazarlık konusu yapmış bulunan bu uydurma, hileli ve ayıplı hükümetin, milletin elinden ve onun adına bizim elimizden kurtulması mümkün değildir.

Meclis koridorunda, muhalefet liderinin yabancı elçi eli sıkmasını içişlerine müdahale sayanlar, şimdi yabancıların Türkiye'nin iç politikasına burnunu sokmasını, düğün bayram ederek karşılamakta, hatta kendi genel sekreterlerinin ağzı ile savunabilmektedirler.»

İtalya'da

(Baştarafı 1. Sayfa'da) liderlerden Enrico Manca, büyük partilerin bu seçimlerde cezalandırıldığını, merkezci partilere doğru bir oy kayışı olduğunu söyledi.

Bütün bu tahminlere karşın bazı gözlemciler, seçim sonuçları hakkında şimdiden kesin hiç bir şey söylenemeyeceğini kaydettiler.

Bursa'da

(Baştarafı 1. Sayfa'da) lar Bursa Devlet Hastanesinde tedavi gördüler.

Görgü tanıklarının ifadesi üzerine Akıncılar Derneği'nde arama yapan güvenlik kuvvetleri Yusuf Şan adlı kişiyi gözaltına aldı.

İSTANBUL'DA

Kadıköy'de dün sabaha karşı bir iş adamının konutu kimlikleri belirsiz kişilerce kurşunlandı, daha sonra taşa sarılı bir tehdit mektubu bırakıldı.

İTÜ ÖĞRENCİLERİ DİRENİŞ YAPTI

İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı Temel Bilimler ve İşletme Fakültelerinin Ayazağa kampüsüne dün taşınması sırasında, İTÜ'nin Gümüşsuyu binasında toplanan öğrenciler bu uygulamayı protesto ettiler.

Ankara'da, İzmir Caddesinde dün akşam kimliği saptanamayan bir kişi tarafından iki el silah atılması üzerine Bağ-Kur Genel Müdürlüğü, Sıkıyönetim görevlileri tarafından arandı.

Ankara'nın en işlek bölgelerinden İzmir Caddesinde saat 19.00'da iki el silah sesi duyuldu. Görgü tanıklarının silahın Bağ-Kur Genel Müdürlüğünün pencerelerinden atılmış olabileceğini bildirmeleri üzerine kurumda çalışanlar ve tüm bina arandı.

BİR «ÜLKÜCÜ» TUTUKLANDI

Sivas (AA) — Sivas Eğitim Enstitüsü Müdürü Cabir Çelik'i telefonla, ölümle tehdit ettiği ileri sürülen bir komando tutuklandı.

Eğitim Enstitüsü Müdürü Cabir Çelik'i çalıştığı işyerine ait 2593 numaralı telefonla arayarak ölümle tehdit eden Endüstri Meslek Lisesi öğrencisi «ülkücü» Necmi Erkoca, dün gönderildiği nöbetçi mahkemece ilk sorgusunda tutuklanarak cezaevine konulmuştur.

Demirel

(Baştarafı 1. Sayfa'da) lantısında sert bir dille eleştirdiği Christopher'in sözlerinin açıklığa kavuşturulması görevini, eski Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e verdi ve Çağlayangil de, cumartesi günü Ankara'dan ABD Büyükelçisi Ronald Spiers ile bu konuda bir görüşme yaptı.

MHP Genel

(Baştarafı 1. Sayfa'da) larına bugün 6. Ağır Ceza Mahkemesinde başlanacak.

Bilindiği gibi MHP Genel İdare Kurulu üyeleri, bir süre önce yayınladıkları bir bildiri ile, yetkilerin Sıkıyönetime devredilmesini istemişler ve Ankara Cumhuriyet Savcılığınca MHP Genel İdare Kurulu üyeleri hakkında soruşturma açılmıştı.

CHP Ortak Grubunda bugün seçim yapılıyor

Ankara, (POLİTİKA) — Cumhuriyet Halk Partisi TBMM ortak grubu bugün toplanarak Millet Meclisi Grup Başkan Vekilliği ve üç grup yönetim kurulu üyeliği için seçim yapacaktır. Grup toplantısında seçimlerin erken bitmesi halinde bir hafta önce kabul edilmiş olan dış politika sorunundaki genel görüşmeye başlanacaktır. CHP ortak grubu dış politika ile ilgili olarak U-2'ler, IMF görüşmeleri NATO sorunu gibi konuları ele alıp tartışacaktır.

142. madde

(Baştarafı 1. Sayfa'da) 142. maddenin sıkıyönetimin ilanını ilgilendirdiği, halen de sıkıyönetim bulunduğu gerekçesiyle konuyu görüşmeyi reddetmişti. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi, bunun üzerine eksikleri tamamlayarak yeniden Anayasa Mahkemesine başvurdu ve 142. maddenin iptali istemini yineledi.

Rodezya Kuvvetleri karadan ve havadan Mozambik'e saldırdı

SALISBURY, (A.A.) — Rodezya Kuvvetlerinin dün karadan ve havadan Mozambik'in kuzey eyaletlerine karşı harekâta geçtikleri bildirildi.

Rodezya Silâhlı Kuvvetler Baş Komutanlığı, Mozambik'teki «tedhiş üslerinin» bombalandığını ve «Milliyetçi Gerillalara» ağır kayıplar verdirildiğini söyledi.

Politika

SAVAŞSIZ SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA İÇİN

● Sahibi: Politika Basım ve Yayım A.Ş. adına ... ... KEMAL TÜRKLER
● Yazıişleri Müdürü: ... ... Tamer KAYAŞ
● İstanbul: Yerebatan Cad. Taşsavaklar Sok. No: 5 Cağaloğlu Tel.: 27 77 12 - 27 69 09 - Teleks: 23 290

● Ankara: İzmir Cad. No: 20/27, Kat: 7 Kızılay Telefon: 18 79 59 - 17 65 36 — Teleks: 42 486 - 42 879
● İzmir: Cumhuriyet Bul. Aslan Kapanı İş H. K.:5 No: 510 Konak
● Dizgi: ... ... Politika Tipo Tesisleri
● Baskı: ... ... Asya Gazetecilik ve Neşriyat Ltd. Şti. Matbaası
● Dağıtım: ... ... Hürriyet Holding A.Ş.

● İLAN KOŞULLARI: 2-3-7. sayfalar (sütun/cm): 300 TL. - 4-6. sayfalar (sütun/cm): 250 TL. - 8. sayfa (sütun/cm): 700 TL. Yayın ilanları (tek sütun, 5 cm): 250 TL. - Ölüm, Teşekkür, Nişan, Doğum vb. (tek sütun, 5 cm): 500 TL.
● ABONE KOŞULLARI: 3 Aylık: 450 TL., 6 Aylık: 900 TL., 1 Yıllık: 1800 TL. Avrupa ülkeleri: 1 Yıllık: 200 DM., 6 Aylık: 100 DM. Diğer ülkeler için 1 Yıllık: 120 dolar.

Sovyetler U-2'lere ilke olarak karşı

Türkiye U-2'ler için SSCB'ye başvurmadı

● Ankara, U-2'ler konusunda "şimdilik beklemeyi" yeğlerken, Sovyetler Birliği - ABD görüşmelerinin sonucuna göre hareket etmeyi planlıyor

● U-2'ler konusu Esat Işık'ın önerisi üzerine bugün CHP grubunda tartışılacak

Ankara, (POLİTİKA) — SALT-2 Anlaşmasının imzalanmasında önemli bir yer kazanan U-2 casus uçakları ile ilgili olarak Türkiye'nin bugüne kadar Sovyetler Birliği'ne herhangi bir başvuruda bulunmadığı öğrenildi.

Türkiye üzerinde uçarak Sovyetler Birliği'ni denetlemesi istenen casus uçakları sorununda Türkiye hükümetinin «şimdilik beklemeyi» yeğlediği, Sovyetler Birliği ile ABD arasında sürmekte olan görüşmelere göre bir karar belirleyeceği belirtiliyor.

SALT-2 görüşmelerinin olumlu gitmesi ve sonuca ulaşılacağının anlaşılması üzerine, ABD, mart ayı başlarında Türkiye'ye başvurmuş, U-2 casus uçaklarının anlaşmanın yapılabilmesi için büyük önemi taşıdığını bildirmişti. Ancak Türkiye Hükümeti, böyle bir ani durum karşısında hemen cevap vermekten kaçınmış, ABD'ye sorunun kendileri ile Sovyetler arasında olduğunu, sorunu öncelikle iki ülkenin kendi aralarında çözümlemeleri gerektiğini bildirmişti.

Türkiye'nin konu ile ilgili tavır almasını engelleyen bir noktanın da Genelkurmay Başkanlığı olduğu bildiriliyor. Ankara dışpolitika çevrelerinde söylendiğine göre, Genelkurmay Başkanlığı bu uçuşların Türkiye'nin güvenliği açısından tehlike taşıdığı görüşünde.

U-2 uçakları konusunda Türkiye hükümetinin, «şimdilik» bekleme politikasının yanısıra, iki ülkenin anlaşamamaları halinde ne yapacağı sorusuna cevap aramakta olduğu bildiriliyor. Dışişleri ve Milli Savunma çevreleri bu durumda üçlü olasılıktan sözediyorlar. Buna göre Türkiye ya ABD'nin baskısı karşısında açıkça «evet» demek zorunda kalacak, ya bazı üslerden yapılacak uçuşlara gözyumacak ve habersiz davranacak, ya da Awacks sisteminin casus uçuşlarına elverişli hale getirilmesi ile casusluk görevini bu sistemin yüklenmesini sağlayacak. Bu üç olasılıkta da otomatikman ABD'nin Sovyetleri Türkiye üzerinden denetlemesine «evet» denilmiş olacak.

Diğer taraftan Sovyetler Birliği U-2 uçaklarına ve ABD üslerine prensip olarak temelden karşı çıkmaktadır. Sovyet yetkilileri bu tür casus uçuşlarının Türkiye üzerinden yapılmasını ülkenin bağımsızlığını ve güvenliğini ihlal ettiği görüşündedirler. Bilindiği gibi ilk U-2 casus uçağı 1 Mayıs 1960 yılında uçurulmuş ancak uçak Ural Dağları bölgesinde Sovyetler Birliği tarafından düşürülmüştü. Uzun süre diplomatik gerginliğe neden olan uçak sorunu uzun tartışmalardan sonra sonuçlandırılabilmişti. U-2 casus uçaklarının salt Karadeniz'de uçmasına bile izin vermek bu uçakların Sovyet semalarını işgal etmelerini engelleme konusunda da sorunlar yaratacaktır.

Uçakların herhangi bir biçimde Sovyet sınırını aşması halinde konu Türkiye ile Sovyetler arasında bir sorun haline gelebilecektir.

Bursa Milletvekili Hasan Esat Işık'ın geçen hafta verdiği önergenin kabul edilmesi nedeniyle bugün grup başkanvekilli ve grup yönetim kurulu üyeleri seçiminden sonra genel görüşme yapılacak. Dış konuları kapsayan genel görüşme içerisinde U-2'ler konusu da yer almakta. Hasan Esat Işık bu konuda oldukça geniş bir konuşma yapacak.

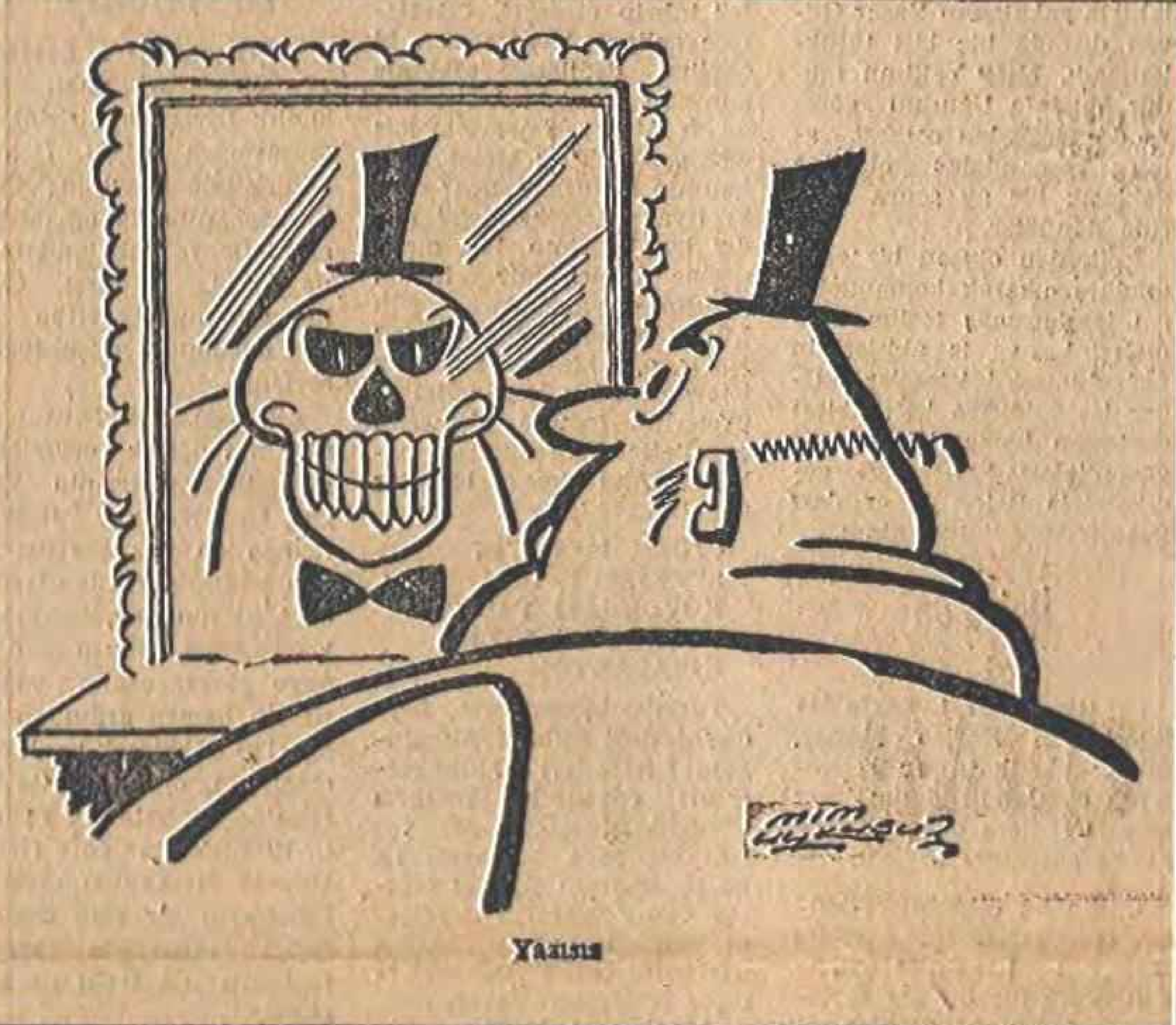
Işgüzar'la ilgili gensoru bugün görüşülüyor

● CHP Meclis Grubunun da karar alması sonucu Millet Meclisinde Işgüzar için Genel Görüşme açılması kesinleşmiş oluyor

Ankara, (A.A.) — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurulları bugün saat 15.00'de ayrı ayrı toplanacak. Millet Meclisi'nin bugün yapılacak olan toplantısında, CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu ve 14 arkadaşı tarafından «SSK Yönetim Kurulu kararına rağmen kurum fonlarını özel bankalara yatırdığı, arsa alımlarındaki yolsuzluklara göz yumarak görev ve yetkilerini kötüye kullandığı» iddiasıyla Sosyal Güvenlik Bakanı Hilmi Işgüzar hakkında verilen gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması görüşülecek.

Bilindiği gibi CHP grubu, gensoru önergesinin gündeme alınması yönünde oy kullanılmasını kararlaştırdığından önerge CHP'li üyelerle birlikte muhalefete mensup üyelerin de oyları ile gündeme alınacaktır.

Anayasa'nın 89. maddesinde, «gündeme alma kararıyla birlikte, gensorunun görüşme günü de belli edilir. Gensorunun görüşülmesi, gündeme alınma tarihinden başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz ve yedi günden sonraya bırakılamaz. Gensoru görüşmeleri sırasında üyelerin verecekleri gerekçeli güvensizlik önergeleri veya Bakanlar Kurulu'nun güven istemi, bir tam gün geçtikten sonra oylanır. Bakanlar Kurulu'nun veya bir bakanın düşürülebilmesi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla olur» deniliyor.

Yazısız

Buğday taban fiyatı yüzde 30 arttırıldı

● Birinci grup ekmeklik buğdayın taban fiyatı 450 kuruş olarak saptandı.

● Gülçiçeği, mercimek ve canlı hayvan fiyatları da açıklandı.

Ankara (AA) — Buğday taban fiyatları dün Başbakan Yardımcısı Hikmet Çetin tarafından açıklandı. Birinci grup ekmeklik buğdayın taban fiyatı 450 kuruş olarak belirlenirken, gülçiçeği, mercimek, canlı hayvan ve Merinos yapağısı için de taban fiyatları saptandı. Dünkü Bakanlar Kurulu toplantısında yapılan saptamalara göre, geçen yıl 400 kuruş olan birinci derece makarnalık buğday destekleme fiyatı 500 kuruşa, ikinci derece makarnalık buğday destekleme fiyatı 350 kuruştan 470 kuruşa, birinci grup ekmeklik buğday destekleme fiyatı 340 kuruştan 460 kuruşa, ikinci grup ekmeklik buğday destekleme fiyatı 330 kuruştan 430 kuruşa ve üçüncü grup ekmeklik buğdayın destekleme fiyatı 320 kuruştan 420 kuruşa çıkartıldı.

Geçen yıla göre birinci grup ekmeklik buğdayda yüzde 32,3, ikinci grup ekmeklik grupta yüzde 30,3, üçüncü grup ekmeklik buğdayda yüzde 31,2, birinci derece makarnalık buğdayda yüzde 25, ikinci derece makarnalık buğdayda yüzde 34,3 ve üçüncü derece makarnalık buğdayda yüzde 40,6 oranlarında bir artış sağlandı.

Bu arada çavdar, arpa ve yulaf destekleme fiyatları da buğdayla birlikte saptandı.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hikmet Çetin, buğday dışındaki destekleme fiyatlarını şöyle açıkladı:

«Geçen yıl hükümetimizce yeniden destekleme kapsamına alınan gülçiçeği destekleme fiyatları da 1978 yılındaki 11 liradan 13,5 liraya çıkarılmıştır,

ÖZETLE

Çıraklık eğitimi kursları başladı.

ANKARA — Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık Eğitimi Genel Müdürü Cahit Sıdal, pilot illerde başlatılan eğitici usta kursları dolayısı ile yaptığı açıklamada bu kurslara katılamıyanların yanlarında çırak çalıştıramayacaklarını söyledi.

Gazeteci Akyol trafik kazasında öldü

ANKARA — TRT Haberler Müdürlüğü muhabirlerinden Barbaros Aykol dün Bursa'dan dönerken geçirdiği trafik kazasında hayatını kaybetti. Kazada aynı arabada bulunan Aykol'un annesi de öldü. Aykol'un kızkardeşi ile TRT spor servisi görevlilerinden Osman İdikut ise ağır şekilde yaralandı.

MESS, işyerlerine komando yerleştiriyor

ANKARA — Madeni Eşya Sanayii İşverenleri Sendikası «MESS» üyesi patronlar, DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikası ile yapılacak toplusözleşme dönemine, işyerine eli silahlı militanları yerleştirerek hazırlanıyor. MESS Başkanı Şükrü Er'in Ankara'da kurulu işyeri Işık Kollektif Şirketine son ay içinde sanat okulu mezunu 20 komandonun alındığı öğrenildi. Samsun yolu üzerinde kurulu Alpress işyerinde de Maden-İş üyelerinin işlerine son verilerek yerine MHP militanlarının alındığı bildirildi.

Genel - Der İstanbul Kongresi yapıldı

İSTANBUL — Genel-Der İstanbul Şubesi 2. Olağan Genel Kurulu, İstanbul Tabibler Odası konferans salonunda yapıldı. Genel Kurul'da çok sayıda konuk konuşmacının yanısıra T. Maden-İş Genel Başkanı Kemal Türkler, Genel-İş Sendikası Genel Sekreteri Ertan Andaş ve birçok demokratik kitle örgütü mesaj göndererek başarı dileklerinde bulundular.

Gazetecilere rüşvet veren Vorster istifa etti

Pretoria (ANKA - DPA) — Irkçı Güney Afrika rejiminin Devlet Başkanı Johannes Vorster, «Muldergat» skandalı ile ilgili olarak yargıç Rudolph Erasmus başkanlığındaki komisyon tarafından hazırlanan raporun dün parlamentoya sunulmasından sonra istifa etti.

Dün sabah Afrika Hükümetinin yaptığı olağanüstü toplantıdan sonra, hafta sonunda bazı gazetelere sızdırılan rapor da kamuoyuna açıklandı.

John Vorster 1966 yılında Başbakan Vorwoerts'in bir suikast sonucu öldürülmesi sonucu Başbakan oldu. Vorster geçtiğimiz yıl da Devlet Başkanlığına seçildi.

76 MİLYON DOLARLIK SKANDAL

Erasmus Komisyonu raporunda Devlet Başkanı Vorster'in Enformasyon Bakanlığının örtülü ödeneklerinin kullanılmasındaki mali anlaşmalar konusunda «her şeyi bildiği» savunuluyor. Raporda, Başbakan Vorster'in bu konudaki yolsuzlukları açıklamadığı, diğer hükümet üyelerinden gizlediği ve yolsuzlukların sona erdirilmesi için gerekli adımları atmadığı vurgulandı. Erasmus Komisyonu yolsuzlukların yapıldığı dönemde Vorster'in eski Enformasyon Bakanı Mulder'la birlikte basının hükümete karşı kampanya açtığı bir dönemde bile yolsuzluklar konusundaki bildiklerini kabine üyelerine aktarmadığı belirtildi ve Başbakan «Citizen» gazetesine yapılan gizli ödemelere devam edilmesine ses çıkartmadığı savunuldu.

Erasmus Komisyonu gizli projelerde, kullanılan devlet fonlarının eski Enformasyon Bakanı Mulder'dan da alınması gerektiğine karar verdi.

İçişleri Bakanı Güneş Almanya'ya gitti

Ankara, (ANKA) — İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş Federal Almanya İçişleri Bakanı Gerhart Baum'un çağrılısı olarak dün sabah uçakla Bonn'a gitti.

Güneş, Federal Almanya'da iki ülke arasında güvenlik sorunları ile ilgili olarak karşılıklı işbirliği konularında da görüşmelerde bulunacak.

Türkiye ilk kez Vietnam'a bir büyükelçi gönderdi

● Büyükelçi Gündüz Tunçbilek Malezya'nın başkentinden Hanoi'ye giderek Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Devlet Başkanı Ton Duc Thang'a itimatnamesini sunacak

● Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'nin bir diplomatı da önümüzdeki günlerde Ankara'ya gelecek

Ankara, (POLİTİKA) — Vietnam'la ilişkileri Malezya'nın başkenti Kualalumpur'dan sürdüren Büyükelçi Gündüz Tunçbilek Vietnam'ın başkenti Hanoi'ye gitti. Tunçbilek Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Devlet Başkanı Ton Duc Thang tarafından kabul edilecek ve itimat mektubunu sunacak.

Böylece ilk defa Türkiye'den bir diplomat Vietnam'a gitmiş oldu.

Bilindiği gibi Türkiye Vietnam Sosyalist Cumhuriyetini geçen yıl tanımıştı. Önümüzdeki günlerde de bir Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti diplomatının Cumhurbaşkanı Korutürk'e itimat mektubunu sunacağı bildiriliyor.

TRT TV Program-Haber-Eleştiri

Biz olsak ne derdik?

Köy kahvesindeki tartışma

TV'de zaman zaman önemli sorunların ele alındığı tartışmalı programlar, açık oturumlar, söyleşiler yayınlanıyor. Bu türden programların çoğunluğunda toplumun çeşitli kesimlerinin sesleri duyulmakla birlikte, işçi sınıfının ve emekçilerin sesi, sözü ya hiç, yada çok cılız yansıyor. Bu yüzden, TV köşemizde arasıra, tartışmada, söyleşide eksik kalan sesi: tartışılan, söyleşilen konuyla ilgili olarak işçi ve emekçi sınıfların eksik kalan sesini elden geldiğince tamamlamaya çalışacağız.

Köy Kahvesi, bütünlüğü içinde, TV'nin başarılı, öğretici, emekçilere, köylülere en fazla söz hakkı tanıyan, onların görüşlerini dile getirmelerini sağlayan bu yüzden de, belki de tamamlanmaya en az ihtiyacı olan programlarından biri. Şubat ayından bu yana yayınlanan altı Köy Kahvesi programında, ülkemizin tarımsal kesimindeki kooperatif biçimleri ve sorunları, üreticilerle, uzmanlarla tartışıldı. Köy Kahvesi'nin bu geceki programında, altı programın bir özeti yapılacak ve konuyu Köy İşleri ve Kooperatif Bakanı Ali Topuz, eski bir Köy İşleri Bakanı ve bir uzman özetleyip bağlayacaklar. Yine de eksik birşeyler kalacak.

Biz olsak işin özünde ne söylerdik, İşçi sınıfı, yoksul köylü, kır emekçisi, kooperatifçilik, özellikle üretim kooperatifçiliği olayına nasıl bakardık?

Öncelikle, kooperatifçilik sınıfsal bir olaydır. Kırsal kesimlerin emekçilerinin, üreticilerinin toprak ağalarına ve onların düzenine, aracı tefecilere ve daha genel planda da tekeller sömürüsüne karşı kurdukları bir örgütlenme biçimidir. Kooperatifçiliği, Türkiye'de herzaman olduğu gibi bu sınıfsal özünden ve ağa, aracı, tefeci, tekeller sömürüsüne karşı özünden soyutladınız mı, arkada başarısız veya çok küçük yol alan bir birlikten başka birşey kalmaz.

Oysa Türkiye'de olan ve kooperatifçiliğin ana sorununu oluşturan nedir?

Bazı özel örnekler bir yana, bugün kooperatifçiliğimiz, büyük toprak sahibi toprak ağası, çoğu tefecilik aracılık da yapan zengin köylü ve tekelci sermaye denetim ve egemenliği altındadır.

Toprak ağası, yerel nüfusu siyasal etkinliği, maddi gücü temel üretim aracı olan toprağı denetimiyle, bölgesindeki kooperatif üzerinde baskı kurar ve kooperatifin denetimini ipleri eline geçirmeyi çeşitli yollarla başarır.

Kredi ve maddi olanak yetersizliği kooperatifi tefeci aracı ağına düşürdüğü gibi, zengin köylü kooperatife herkesten önce üye olarak, denetimi eline alır.

Öte yandan, tekeller düzeninde, kooperatifler eninde sonunda - özellikle tekellerin üretim alanolarına giren maddeler üreten kooperatiflerse, tekellere çalışmaya, onlar için, onların dayattıkları fiyatlarla satıma mecbur kalırlar.

Bunların ötesinde, Devlet'in kooperatifçilik politikası, bugüne kadar, bazı ayrımlarla da olsa, çeşitli hükümetler döneminde değişmemiş, bu temel sorunlara çözüm getirememiştir. Bunun da nedeni, temelde kooperatifçiliğin sınıfsal bir olay olması ve devletin sınıf yapısıdır.

Yine de, bu düzen içinde kooperatifçilik olmayacağı sonucuna varmamak gerek. Kooperatifçiliğin amacına varması sınıfsal özüne kavuşması, ancak tekellerin geriletilmesi ve yenilmesi, gerçek bir toprak reformunun yapılmasıyla olanaklıdır. Ama bu düzen çerçevesinde bile, tutarlı, doğru sınıfsal ayakları üzerine oturmuş bir kooperatifçilik anlayışı ve bu çerçevede örgütlenme - savaşımı belli bir yol alınmasına olanak tanıyacak, köylülüğün, küçük üreticinin örgütlenmesinde bir ileri adım olacaktır.

TV PROGRAMI

18.30 — Haberler
18.35 — FLANDERLER'İN KÖPEĞİ
19.00 — Minik Dünya
19.30 — Köy Kahvesi
20.30 — Haberler
21.15 — Beş Dakika
21.20 — Dünya Çevre Günü
21.45 — Türk Sanat Müziği (Ahmet Melik)
22.05 — Televizyonda Türk Sineması (Mavi Boncuk)
23.30 — Haberler

RADYODAN SEÇMELER

TRT-1	TRT-2	TRT-3
18.15 Günlerle Gelen Nursel Duruel ve Sezi Nurhat'ın birlikte hazırladıkları programda — Balkan Yazarları Kongresinden sesler — Aziz Nesin'in açıklaması	09.20 Dilden Dile Ümit Kaftancıoğlu'nun hazırladığı programda halk ezgilerinden örnekler var.	10.30 Ülkeler ve Müzikleri
	10.01 Arkası Yarın Yaşadıkça dizisinin sekizinci bölümü	17.05 Gençler İçin
	13.00 Haberler	18.00 Stüdyo FM
	18.01 Çocuk Bahçesi	20.00 Müzik Sözlüğü
		21.00 Solodan Orkestraya